

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a
psychotropními látkami a s jedy**

Monika Lešetická

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Studijní program Právo a právní věda

Studijní obor Právo

Diplomová práce

**Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a
psychotropními látkami a s jedy**

Monika Lešetická

Vedoucí práce:

JUDr. Petr Kybic, Ph.D.

Katedra trestního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

.....

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce JUDr. Petru Kybicovi, Ph.D. za vedení mojí diplomové práce a JUDr. Jindřichovi Psutkovi, Ph.D. za spoluvedení celého SGS projektu.

Obsah

1. Úvod	1
2. Současná právní úprava v mezinárodním právu a evropském právu	7
2.1. Historický vývoj.....	7
2.2. Organizace spojených národů	10
2.3. Evropská unie.....	13
2.3.1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) o prekursorech drog	15
2.3.2. Nařízení Rady (ES), kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi	16
2.3.3. Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU), kterým se mění nařízení č. 273/2004 a č. 111/2005, pokud jde o zařazení určitých prekursorů drog na seznam uvedených látek	18
2.3.4. Nařízení Komise v přenesené působnosti (EU), kterým se doplňuje nařízení č. 273/2004 a č. 111/2005, a kterým se zrušuje prováděcí nařízení Komise (ES)	19
2.3.5. Prováděcí nařízení Komise (EU), kterým se stanoví pravidla týkající se nařízení č. 273/2004 a č. 111/2005.....	20
3. Historický vývoj od vzniku Československé republiky	22
3.1. Období do druhé světové války.....	22
3.2. Období mezi druhou světovou válkou a listopadem 1989	24
3.3. Období od listopadu 1989 do roku 2010.....	27
4. Právní úprava de lege lata v České republice	29
4.1. Omamné látky, psychotropní látky, jedy a prekursory	30
4.2. Množství větší než malé	32
4.2.1. Nález č. 259/2013 Sb.....	33
4.2.2. Stanovisko Nejvyššího soudu sp. Zn. Tpjn 301/2013 vydané 13. 3. 2014.....	35
4.3. Rozsah větší, značný a velký	37
4.3.1. Usnesení Nejvyššího soud 15 Tdo 1003/2012	37
5. Právní úprava de lege ferenda	47
6. Závěr.....	49
Seznam zdrojů	52
Literatura	52
Právní předpisy	52
Mezinárodní právní předpisy	52

Judikatura	54
Nařízení	54
Internetové zdroje.....	54
English summary.....	55

1. Úvod

Ve svojí diplomové práci se budu zabývat tématem Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými, psychotropními látkami a jedy s primárním zaměřením na současnou právní úpravu a pohled na tuto problematiku v naší zemi vzhledem k mezinárodním závazkům, kterými je Česká republika vázána.

Na úplný začátek je potřeba si obecně vymezit definici omamných, psychotropních látek a jedů. Obecně je omamná a psychotropní látka brána jako synonym, které je nejčastěji nahrazováno slovem droga. Droga je společensky nejznámější označení těchto (většinou chemických) látek. Pojem droga můžeme vykládat různými způsoby, nicméně jde o látky, které ovlivňují psychiku, zpravidla jde o látky návykové, někdy škodlivé, hlavně ale vesměs nelegální nebo minimálně státem omezované. Návykové jsou tyto látky obligatorně proto, že vyvolávají subjektivní změny v náladě a vědomí, jež mohou být pro člověka příjemné nebo i výhodné, ale tyto změny mohou vést ke vzniku fyzické nebo psychické závislosti, proto se označují za látky návykové. Stát, respektive státní moc zpravidla omezuje produkci a obchodování s těmito látkami a podle míry restrikcí je možné hovořit o drogách ilegálních a legálních. Český právní řád pro obě skupiny látek, respektive pro drogy, užívá pojem návykové látky, kdy z trestněprávního hlediska se návykovou látkou rozumí alkohol, omamná látka, psychotropní látka a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Na našem území se drogy a jejich účinky dostaly do podvědomí lidí již za doby Rakouska-Uherska a jejich zneužívání je zejména doloženo v období první republiky, a to ve vyšších společenských vrstvách, přičemž výjimkou nebyly ani tehdejší tzv. hvězdy stříbrného plátna, které dodnes známe z filmů pro pamětníky. Po druhé světové válce, kdy byly po celé Evropě přerušeny tradiční obchodní cesty drog, poptávka po těchto látkách byla minimální a české země nebyly výjimkou. Hovoříme-li o počátcích zneužívání drog v Čechách, odpovídá tato doba situaci po celém světě, jedná se tedy šedesátá léta 20. století. Ovšem doprava a distribuce na území tehdejšího Československa byla velmi složitá, tudíž k žádnému podstatnému rozšíření nedošlo. Situace se změnila poměrně záhy v sedmdesátých letech s objevením českého vynálezu, jak se hovoří o pervitinu, který se na našem území začal vyrábět a šířit. K největšímu zlomu došlo po roce 1990, kdy jsme naši zaostalost ve spotřebě drog v poměru ve světě

překonali v rekordním čase, během první poloviny devadesátých let. Rozvoji drogové problematiky a s ní jdoucí právní úpravy se budu věnovat v celé první kapitole mé práce.¹

V současné době je na území České republiky drogová scéna a kriminalita plně rozvinuta. Jsme v postavení tranzitní země pro dodávky z Blízkého i Dálného východu, Latinské Ameriky, a Afriky, do států severní Evropy, a rovněž cílovou zemí pro všechny druhy omamných a psychotropních látek. Česká republika je v neposlední řadě také zapojena do výroby a přepravy nelegálních látek a dalšími činnostmi spojenými s touto problematikou. V posledních letech se o České republice hovoří jako tzv. drogovém ráji a důvodem tohoto označení je mimo jiné tuzemská právní úprava, která používá nepřesné pojmy umožňující různorodý výklad. Právě tyto nepřesné pojmy a různorodý výklad se staly předmětem mé druhé kapitoly. V této kapitole se zaměřím zejména na judikaturu Ústavního a Nejvyššího soudu, která se tento výklad snaží sjednotit a tím předejít problémům s tím spojených. Pomyslný prim nám stále zůstává nejen ve výrobě, ale i ve spotřebě pervitinu, který se z České republiky šíří hlavně na Slovensko, do Německa, ale i Řecka a Turecka. Trestná drogová činnost je součástí specializovaných nadnárodních zločineckých organizací, ale i činností občanů České republiky či cizinců s dlouhodobým pobytem na území našeho státu.²

Obecná definice pojmu jed je o něco složitější než předchozí definování omamných a psychotropních látek. U jedů nelze odlišit pouze definici právní a obecnou, jelikož tento pojem se vykládá různě vzhledem k povaze pohledu, oboru, pro který je výkladu potřeba. Pokud se pokusíme o zjednodušení, můžeme jako o jedu hovořit o látce, která může způsobit poruchy funkce organismů (nejčastěji chemickou reakcí), je-li v organismu obsaženo dostatečné množství. Z právního pohledu jde o označení vysoce toxických, toxických, či žíravých látek, jejichž konkrétní určení v trestním právu zákon přenechává na účinném nařízení vlády, které stanovuje, které látky se pro účely trestního zákoníku považují za jedy. Mimo odvětví trestního práva se konkrétního pojmu jed nepoužívá, nahrazuje se například klasifikací chemické látky, nebezpečné látky. Rozdíl mezi slovy jedovatý a toxický je ovšem pouze v oboru, ve kterém je potřeba nazvat konkrétní látku, obecně se však jedná o synonyma. Jak je patrné, právní definice jedu je od té obecné přísnější, což je v praxi pro příklad možné spatřit při posuzování otravy, kdy z lékařského hlediska může být otrava způsobena i látkami, které mezi jedy z právního pohledu nepatří. Právní definici jedů a s nimi souvisejících látek jsou věnovány částečně

¹ Mahdalíčková, Jana. *Víme o drogách všechno?* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4

² Mahdalíčková, Jana. *Víme o drogách všechno?* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4

všechny kapitoly mojí práce, a to nejen z výkladu již zmíněného nařízení vlády, ale také z výkladu mezinárodních smluv a dokumentů evropského práva, které jsou pro Českou republiku závazné.

Objevení jedů sahá daleko do historie, kdy například ve starověku byly používány při lovu k urychlení smrti kořisti, či nepřátel. Jejich využití bylo populární a neustále se zdokonalovalo. Později patřil jed k běžným zbraním při páchání atentátů a běžným jevem byla otrávená jídla nebo nápoje, obzvláště v době Římské říše. V průběhu staletí se zdokonalily nejen jedy, ale také jejich zjišťování a přebíjení jejich účinků tzv. protijedy. Z pohledu současné kriminalistiky se snižuje použití jedu za účelem vraždy, nicméně se ale úměrně zvyšuje riziko náhodné otravy, např. jedy vyskytující se v dezinfekčních, nebo čistících prostředcích. V neposlední řadě je potřeba zmínit, že jedy se dají získat nejen výrobou, ale také z některých živočichů či rostlin.

Právní úprava rozlišuje dva rozdílné názory v pohledu na drogovou problematiku, kdy zastánci těchto názorů jsou vzájemně v opozičním postavení. Prvním názorem je nulová tolerance jakékoliv omamné či psychotropní látky a druhým je legalizace některých omamných či psychotropních látek, jehož zastánci prosazují dělení na tzv. měkké a tvrdé drogy a shodují se, že užívání tzv. měkkých drog je možné bez závažných sociálních dopadů. Tento druhý názor je v České republice stále častěji prosazován některými politiky, přesto ale v českém právním řádu stále přetrvává tolerance nulová. To znamená, že neoprávněné nakládání s drogami je v naší zemi vždy protiprávní bez ohledu na jejich druh nebo množství. Takové jednání na základě zjištěných okolností je posuzováno dle právního řádu buď to jako přešůpek nebo jako trestný čin. Samotné užívání drog není v České republice trestné, nicméně z pohledu praxe nemůžee existovat užívání drog, kterému by nepředcházelo jednání protiprávní. Samotné držení drogy pro vlastní potřebu, v právním jazyce návykové látky, je kvalifikováno jako přešůpek nebo trestný čin podle koncentrace účinné látky v této látce obsažené. Nulová tolerance ovšem byla v českém právním řádu prolomena rekonodifikací trestního práva v oblasti držení pro vlastní potřebu a její konzumaci u konopných látek.

V rámci trestního práva můžeme hovořit o tzv. drogových trestných činech, mezi které se právě řadí i nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy §283, odst. 1 Trestního zákoníku, který zní: „ Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžítým

trestem.³ Pojmy omamná látka, psychotropní látka a jed jsme si již obecně definovali a definici čistě právní se budu ve své práci podrobněji věnovat. Nyní bychom se měli ještě zaměřit na vysvětlení pojmu jiné nakládání, tzn. kdo může být de facto trestně stíhán podle tohoto ustanovení. Zjednodušeně jak vyplývá ze samotné zákonné definice, mimo nedovolené výroby, je možné trestně stíhat toho, kdo takovou látku doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává. Praxe tedy plyne, že podle toho ustanovení jsou stíhaní dealeri, výrobci, pěstitelé (nejde-li o pěstování pro vlastní potřebu), ale zároveň i osoby, které takovou látku jednorázově poskytnou zdarma třetí osobě. Avšak je nutné každému z těchto pojmů, které zákon používá, správně rozumět.

Jako první je zmíněn pojem nedovolená výroba, kterým se rozumí nelegální výroba u omamných látek včetně všech procesů, kromě produkce, kterými je možné získat omamnou látku a rovněž čištění a přeměna takové látky na jinou drogu, u psychotropních látek včetně všech postupů, jimiž je možné získat psychotropní látku včetně čištění a přeměny psychotropních látek v jiné psychotropní látky, tzn. i výroba přípravků, s výjimkou těch, které jsou připravované v lékárnách na lékařský předpis. Definicí uvádí i Nejvyšší soud ve své judikatuře, kdy za výrobu považuje průmyslovou i řemeslnou výrobu, stejně jako jakýkoliv zhotovení nebo vytvoření omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího takovou látku, prekursoru nebo jedu, a to neoprávněným subjektem. Jde o jakýkoliv proces, kromě produkce (pěstování či vypěstování), jež umožňuje získání některé z uvedených látek a jde tak v praxi především o chemickou výrobu takových látek ze základních chemikálií, léčiv nebo přírodních surovin. Legální výrobou návykových látek a dispozice s nimi upravuje samostatně zákon návykových látkách.

Dovozem a vývozem, dle zákona o návykových látkách, se rozumí přemístění omamné látky, psychotropní látky nebo jedu (prekursoru atd.) z jiného státu do České republiky, respektive z České republiky do zahraničí. Stejně tak průvozem je chápána doprava těchto látek přes území České republiky.

Nabízení spočívá v učinění nabídky distributorem drogy třetí osobě. Nabídka omamných látek, psychotropních látek a jedů (jako i prekursorů atd.) je trestná, a to bez ohledu na to, zda je přijata, a postačí, je-li učiněna jen jednou. Nabídka nemusí být učiněna pouze konkrétní třetí

³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

osobě, ale může jít i o situaci, kdy je látka nabízena neurčitým třetí osobám, například dealer nabídne látku prostřednictvím internetu.

Dalším pojmem je zprostředkování, čím je myšlena jakákoliv činnost zprostředkovatele, jejímž předmětem je dodávka omamné látky, psychotropní látky nebo jedu, která se zakládá na zajištění kontaktu mezi výrobcem a distributorem, výrobcem a uživatelem, distributory navzájem nebo distributorem a uživatelem, aniž by zprostředkovatel se samotnou látkou sám jakkoliv fyzicky nakládal. Patří sem i zajištění kontaktu mezi osobou, která jiným způsobem obstará takovou látku jinému, například mezi dárcem takové látky a příjemcem daru.

Prodej je chápán jako směna omamné látky, psychotropní látky nebo jedu za peníze po dohodě mezi prodávajícím a kupujícím, kdy současně dochází k faktickému předání drogy.

Pojmem přechovávání pro jiného se rozumí jakýkoliv způsob držení zmíněné látky, kdy zároveň ji pachatel nemusí mít přímo u sebe, nicméně ji musí mít ve své moci, tzn. dispozici. Tato definice opět vychází ze soudní praxe Nejvyššího soudu. Znamená to tedy, že není důležité, zdali má pachatel drogu při sobě, ve svém bytě, v cizím bytě, nebo ji má kdekoliv schovanou (např. na pracovišti), relevantní je, že je tato látka v jeho moci. Zákonná úprava nestanovuje dobu, po kterou je potřeba takovou látku mít k dispozici, avšak z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že se musí jednat alespoň o několik hodin, tzn. může to být i doby poměrně krátká, ale úmyslem musí být přechovávání pro jiného. Oproti tomu ale nestačí pouhé chvilkové držení, jelikož v tom případě by se již nejednalo o přechovávání, které samo o sobě předpokládá určitý časový prostor k uplatnění dispoziční moci držitele.

Posledním užitým pojmem je jiný způsob opatření, za nějž je považován jakýkoliv jiný způsob opatření než prodejem. Nejčastější formou je darování, například posláním takové látky v balíčku vězni do vězení. Pod tento pojem je možné zahrnout i vypěstování rostlin, které takové látky obsahují za předpokladu, že se takto děje ve vztahu k někomu jinému než samotnému pachateli, tzn. nejde o vlastní potřebu.

Právní definice některých výše zmíněných pojmů se ve své práci budu věnovat podrobněji, u jiných jsem přesvědčená, že pro potřeby mé práce tento obecný přehled je dostačující. Výklad právních pojmů používaných českým právním řádem je primárně ovlivněn evropským a mezinárodním právem. Mezinárodním smlouvám, kterými je česká republika vázaná, stejně jako právním předpisům vydaných v rámci Evropské unie, je věnována celá druhá kapitola této

práce, ve které se zaměřím především na ty akty, na které ustanovení našich zákonů přímo odkazuje.

Ve třetí části se budu věnovat historickému exkursu drogové kriminality v českých zemích s důrazem právě na trestněprávní úpravu nedovolené výroby, a to od vzniku samostatné Československé republiky. Vzhledem ke společnému počátku právní historie tohoto problému bych chtěla ve čtvrté části srovnat vývoj právní úpravy České republiky s vývojem právní úpravy Slovenské republiky od roku 1993 do současné podoby, tzn. porovnat boj státní moci s drogovou kriminalitou, samozřejmě se zaměřením právě na nedovolenou výrobu a jiné nakládání s těmito látkami. Poslední kapitola práce bude zaměřena na právní úpravu de lege ferenda, tudíž na možné problémy, které by mohly vzniknout a které by mohlo být potřeba řešit, případně sjednotit. Případně možné poukázání, jaký výklad by se v judikatuře Nejvyššího soudu, případně Ústavního soudu, měl v budoucnu objevit.

Hlavní cílem, kterého bych chtěla ve své práci dosáhnout, je vytvoření uceleného přehledu vývoje právní úpravy nedovolené výroby a jiného nakládání převážně s omamnými a psychotropními látkami, tzn. s drogami. Chtěla bych se zaměřit na novelizování trestního práva, vznik nových zákonných a podzákonných předpisů a detailně zpracovat pojetí tohoto trestné činu z dnešního pohledu.

Jako podklad pro moji práci mi bude sloužit převážně ustanovení zákonných a podzákonných předpisů a judikatura Nejvyššího a Ústavního soudu. Dále mezinárodní smlouvy a akty vydané v rámci Evropské unie a v neposlední řadě literatura, která byla k tomuto tématu vydána.

2. Současná právní úprava v mezinárodním právu a evropském právu

Ze samotné Ústavy České republiky vyplývá, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodních dohod, jakožto že mezinárodní smlouvy ratifikované se souhlasem Parlamentu, vyhlášené a kterými je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu a v případě kolize s vnitrostátními zákony má ustanovení takové smlouvy přednost. Z tohoto znění ústavního předpisu s absolutní právní silou lze dovodit, jaký vztah je mezi vnitrostátním a mezinárodním právem. Co se týče přímo konkrétně unijního práva, po vstupu České republiky do Evropské unie (tzn. od roku 2004) je Česká republika bezprostředně vázána evropským právem (primárním i sekundárním). Drogová kriminalita byla historicky a je i v současné době řešena v rámci nadnárodních organizací a upravována v rámci mezinárodních dohod. Existuje několik právních aktů, které jsou nebo přímo nejsou součástí našeho právního řádu, nicméně se Česká republika zavázala k jejich dodržování. Mezinárodní právo a později hlavně evropské právo ovlivňovalo, ovlivňuje a bude ovlivňovat vývoj právní úpravy napříč všemi odvětvími práva vždy na prvním místě, a to jak na základě naše členství v rámci Evropské unie, či členství v různých mezinárodních organizacích (např. OSN). Některé povinnosti pro nás plynou již od samotného vzniku Československé republiky, k jiným se Česká republika zavázala již jako samostatný, suverénní, demokratický, právní stát.

2.1. Historický vývoj

Úplně prvním mezinárodní dohodou, ke které se v rámci drogové kriminality zavázala Československá republika, je Mezinárodní opiová úmluva z roku 1912, podepsaná v Haagu, která pro Československou republiku nabyla účinnost její ratifikací ústavními orgány 10. 1. 1920. Prováděcí zákon k této konvenci byl vydán dokonce až dne 18. 6. 1925. Používání omamných prostředků, primárně opia, morfia a kokainu, bylo v kulturních západních státech před první světovou válkou jen výjimečným jevem, oproti tomu ve východních zemích byly tyto látky rozsáhlé již od pradávna. Nejužívanějším byl hašiš, který byl rozšířený téměř v celém islámském světě, hned za ním byly i jiné omamné látky – opium a morfium. Východní země s užíváním těchto látek bojovaly, jelikož už tehdy byly známy zhoubné následky, které tyto látky na lidský organismus mají. Například v Egyptě Kalifové poživače trestali i tělesnými tresty, ničili zahrady, v nichž se rostliny používané k výrobě omamných látek pěstovaly.

Nicméně tím se podařilo tento problém pouze omezit, nikoliv zcela vymýtit. Právě počátkem 20. století se tyto látky dostaly i na západ, kde si následků jejich užívání začaly všimnout vlády západních států. Až v roce 1909 došlo ke svolání mezinárodní Šanghajske komise. Svolána byla americkým prezidentem Theodorem Rooseveltem z důvodu pomoci Čínskému císařství v boji proti opiové narkomanii. Šanghajske komise se však nedostala k návrhu mezinárodní smlouvy, předkládána byla pouze doporučení. Spojené státy americké se na tomto základě snažily svolat druhé zasedání, jehož výsledkem by již byla mezinárodní smlouva. Nakonec právě Nizozemsko souhlasilo se svoláním zasedání a v prosinci 1911 se uskutečnila Mezinárodní konference o opiu, jejíž hlavním bodem byl mezinárodní boj proti používání narkotik. Šlo tedy o skutečně první mezinárodní dohodu, jejíž předmětem byl boj s drogovou kriminalitou. Mezinárodní opiová konvence (úmluva) stanovovala, že látky opium, morfin a kokain budou povoleny pouze pro medicínské a vědecké účely a jejich produkce i distribuce bude podléhat zvláštnímu povolení.⁴

Na Mezinárodní opiovou úmluvu (konvenci) z Haagu navazovala Mezinárodní opiová úmluva z roku 1925 ze Ženevy. Ačkoli Haagská mezinárodní opiová úmluva přinesla dobré výsledky, zneužívání omamných látek uvedených v úmluvě dále pokračovalo. Potlačení bylo spatřováno pouze v účinném omezení pěstování a výroby drog a přísnějším dohledem nad mezinárodním obchodem. K tomuto účelu byla svolána druhá opiová konference do Ženevy, na kterou bylo pozváno 36 států, které 19. 2. 1925 ujednaly zvláštní konvenci, která vydala doplňující ustanovení pro účinné potírání výroby a distribuce narkotik, podle níž se každý smluvní stát zavazuje ke stíhání přiměřenými tresty porušením zákonů a nařízení, jež se vztahují na provádění této úmluvy a k zavedení příslušných zákonných opatření. Smlouvou byl též ustanoven Stálý úřední komitét složený z 8 členů, kteří byli jmenováni na pět let Radou Společnosti národů. Stálý úřední komitét měl shromažďovat zprávy dodávané smluvními státy a dohlížet na pohyb v rámci mezinárodního obchodu. V případě, že by tento orgán dospěl k názoru, že určitý stát shromažďuje přílišné množství látky uvedené v této smlouvě a hrozilo by, že se tento stát stane střediskem mezinárodního obchodu, mohl by být tento stát z podnětu Stálého úředního komitétu prostřednictvím generálního sekretáře Společnosti národů požádán o vysvětlení. Pokud by takové vysvětlení bylo nedostatečné, měl by Komitét povinnost o této situaci informovat všechny smluvní státy i samotnou Radu Společnosti národů.⁵

⁴ Mezinárodní opiová konvence, vyhlášena ve Sbírce zákonů a nařízení č. 159/1922 Sb. z. a n.

⁵ Druhá mezinárodní opiová konvence, vyhlášena ve Sbírce zákonů a nařízení č. 147/1927 Sb. z. a n.

Další dohodu na mezinárodním poli byla Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek, která byla podepsána roku 1931 také v Ženevě. Základem pro jednání této konference byl projekt vypracovaný opiovou komisí, přestože zástupci jednotlivých států podávali také zvláštní návrhy, podložené poměry panujícími v konkrétní zemi, týkající se pěstování příslušných rostlin. Po několikerych debatách o jednotlivých omamných látkách, jedy, přípravě, přeměně, včetně otázek spojených s nakládáním s takovými látkami, byla ustanovena 13. 7. 1931 tzv. limitační konvence. Přijatá konvence obsahovala celkem 34 článků, které byly rozděleny do sedmi kapitol. V první kapitole byly definovány drogy, na které se tato konvence vztahuje, a tyto látky byly rozděleny do dvou skupin drog. První skupina obsahovala pravé omamné jedy a druhá látky, které mohou být přeměněny v omamné jedy. Druhá kapitola stanovovala rozpočty jednotlivých států, které jejich vlády měly nejpozději do 1. 8. každého roku předkládat pro následující rok Stálému opiovému centrálnímu komitétu a jejichž obsahem mělo být přesně vymezené množství omamných jedů, které každá jednotlivá země bude pro svoji potřebu požadovat. Třetí kapitola se týkala samotných podmínek limitace výroby těchto látek. Čtvrtá kapitole úzce souvisela s kapitolou třetí a obsahovala zákazy a omezení, kterým má podléhat výroba omamných jedů a také ustanovení týkající se dovozu a vývozu těchto výrobků. V páté kapitole byly ustanoveny kontrolní opatření, která přiznávají velmi důležitou roli již zmíněnému Stálému centrálnímu komitétu. Šestá a sedmá kapitola obsahovala další ustanovení administrativní i všeobecné povahy. Konvence byla podepsána všemi 36 státy, mezi nimiž byla i Československá republika.⁶

Třetí významnou Ženevskou konvencí byla Úmluva o potlačení nezákonné dopravy nebezpečných látek z roku 1936, podepsána 26. 6. téhož roku a v platnost vstoupila roku 1939. Jednalo se tehdy o první výzvu mezinárodního společenství, aby byli přísně trestány osoby, které jsou zapojené do nezákonné přepravy drog. Československo tuto úmluvu pouze podepsalo, avšak smluvní stranou se nestalo ani po roce 1945.⁷

Poslední významný dokument v oblasti omamných látek byl podepsán 11. 12. 1946 v Lake Success, který vstoupil v platnost 10. 10. 1947 a Československo k němu přistoupilo 28. 9. 1949. Jednalo se o Protokol, jehož cílem bylo převedení funkce kontroly v oblasti omamných látek do působnosti nově vzniklé Organizace spojených národů. Na základě tohoto Protokolu

⁶ Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuci omamných látek, vyhláška č. 173/1933 Sb. z. a n.

⁷ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 72

byla vytvořena Komise OSN pro omamné látky. Lake Success Protokol byl tedy změnou Haagské a Ženevských mezinárodních opiových úmluv.⁸

2.2. Organizace spojených národů

Organizace spojených národů (dále jen OSN) vznikla 26. října 1945. Tehdejší Československo bylo jedním ze zakládajících států. OSN nahradila tak Společnost národů, která jako garant kolektivní bezpečnosti a mírového řešení konfliktů neobstála. Tato organizace vznikla s cílem zachování mezinárodního míru, bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce (jako reakce na Druhou světovou válku). Jak bylo již řečeno, Lake Success Protokolem byla na OSN přenesena působnost v oblasti omamných látek. OSN pro řešení problémů v této oblasti vytvořila Komisi OSN pro omamné látky.

Prvním dokumentem sjednaným v rámci působnosti OSN byla Jednotná úmluva o omamných látkách, která byla podepsána 31. 3. 1961 v New Yorku a v platnost vstoupila 13. 12. 1964. Československá socialistická republika ji podepsala 31. 7. 1961, ovšem s výhradami k několika článkům. Se souhlasem vlády ji prezident Československé socialistické republiky ratifikoval 23. 11. 1963 právě s výhradami učiněnými při podpisu Úmluvy. Cílem Jednotné úmluvy o omamných látkách (dále jen Úmluva) bylo především sjednotit všechny dřívější mezinárodní úmluvy v této oblasti (kromě již zmiňovaných tak také Protokol 1948, kterým byl rozšířen seznam omamných látek a Protokol o opiu, kterým bylo omezeno a regulováno pěstování máku, jeho produkce, mezinárodní obchod, nákup a používání, Československo se nestalo smluvní stranou ani jedné z nich)⁹, jelikož systém kontroly se stal již natolik komplikovaným a nepřehledným, že bylo potřeba zaměřit se především na dané oblasti. Těmito oblastmi byla kontrola pěstování rostlin, které slouží jako suroviny pro získávání omamných látek, vytvoření podmínek pro vybudování orgánů provádějících ustanovení Úmluvy a omezení výroby omamných látek pouze na množství používaná pro léčebné o omezené vědecké účely. Úmluva dále také zakazovala kouření a používání opia, žvýkání kokových listů a používání konopí k jiným než léčebným účelům. Na překonání obtíží spojených s upuštěním od těchto zastaralých praktik byla stanovena přechodná doba pro některé země, a to doba mezi 15 a 25 lety, tzn. nejpozději do 31. 12. 1989. Dále Úmluva obsahovala také přílohy, které tvořily Seznamy omamných látek rozdělené do čtyř skupin. V první skupině byl zařazen např. morfin,

⁸ Lake Success Protocol 1946

⁹ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str.306

kokain, opium, ale také syntetické omamné látky jako např. fentanyl, petidin, piritramid.¹⁰ Na základě rozhodnutí Komise OSN pro omamné látky byly (a jsou) seznamy průběžně doplňovány. Každý smluvní stát byl povinen promítnout změny a doplňky do své vnitrostátní právní úpravy během 180 dnů. Výhrady, které měla Československá socialistická republika při podpisu Úmluvy se týkaly článků, kterými byly některé státy zbaveny možnosti stát se smluvními státy Úmluvy.¹¹ V roce 1972 smluvní státy Jednotné úmluvy o omamných látkách podepsaly ve Vídni Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách, který v platnost vstoupil 8. 8. 1975, kterým byla posílena úloha mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek a rozšířil povinnosti států v oblasti odhadů spotřeby omamných látek. Československo tento Protokol ratifikovalo až v roce 1988.¹²

Koncem 60. let došlo k nárůstu zneužívání psychofarmak a v rámci reakce na tento problém doporučily shodně Světová zdravotnická organizace (WHO) a Komise OSN pro omamné látky, aby vlády jednotlivých států přijaly adekvátní právní a administrativní opatření pro jejich kontrolu, která by konkrétně reagovala na aktuální problémy související s narůstajícím rozšiřováním těchto látek, jež nepodléhají mezinárodní kontrole podle Jednotné úmluvy o omamných látkách. Na základě tohoto doporučení a podkladů návrhů Komise OSN pro omamné látky ve spolupráci se Světovou zdravotnickou organizací byla dne 21. 2. 1971 připravena Úmluva o psychotropních látkách, která byla ještě téhož roku podepsána ve Vídni v platnost vstoupila 16. 8. 1976, která se stala jedním z zlomových bodů v rámci této problematiky. Do roku 1971 byly předmětem mezinárodní kontroly pouze zmiňované omamné látky. Psychotropní látky typu amfetaminů, halucinogenů, sedativ a hypnotik způsobovaly (a samozřejmě způsobují i dnes) různé typy závislostí, které vedly mezinárodní společenství k přípravě a podpisu právě zmíněné Úmluvy o psychotropních látkách. Bylo užito obdobného kontrolního systému jako u omamných látek, pouze s tím rozdílem, že systém kontroly u psychotropních látek byl více diferencovaný. Obsahem přílohy byly také Seznamy psychotropních látek dělené do čtyřech skupin. Důvodem dělení do skupin bylo rozdílné terapeutické použití, nebezpečí zneužití a větší rozmanitost látek. Značný význam měla tato Úmluva i pro rozšíření mezinárodní kontroly omamných látek, jelikož se jí podařilo odstranit dříve neřešitelné problémy plynoucí z různorodosti těchto látek. Psychotropní látky jako látky ovlivňující duševní činnost si vynutily potřebu zavést odlišná konkrétní opatření při zneužívání

¹⁰ Vyhláška č. 471/1965 Sb., vyhláška ministerstva zahraničních věcí o Jednotné úmluvě o omamných látkách

¹¹ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-, str. 114-115

¹² Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 115

rozdílných skupin těchto látek. Úmluva o psychotropních látkách přinesla nejen výrazně přísnější zákazy a omezení spojených s jejich užíváním, výrobou, obchodem, distribucí, a přechováváním, ale také velmi přísný systém registrace těchto látek a zákaz jejich vývozu a dovozu, který se nevztahoval pouze na kompetentní vládní úřady nebo agentury. Systém mezinárodní kontroly psychotropních látek, jakož i opatření s ním spojená, byly výrazně přísnější než ty, které se vztahovaly na látky omamné, a zavedly tím zcela nový prvek v mezinárodním kontrolním systému. Státní orgány důsledně povolovaly výrobu, obchod a distribuci těchto látek a vlády jednotlivých států směly omezovat nebo zakazovat dovoz či vývoz kterékoliv jednotlivé psychotropní látky.¹³ K ratifikaci Úmluvy o psychotropních látkách došlo v Československu společně s ratifikací Jednotné úmluvy o omamných látkách v roce 1988.¹⁴

Poslední doposud uzavřenou dohodou v rámci OSN je Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988, jejíž smluvní stranou se stala tehdejší Česká a Slovenská federativní republika 2. 9. 1991. Sama Úmluva byla přijata 19. 12. 1988 ve Vídni. Znění Úmluvy bylo vypracováno na základě rezoluce Valného shromáždění OSN a upravuje některé otázky spojené s nedovoleným obchodem s omamnými a psychotropními látkami. Hlavní cílem bylo uzavřít komplexní, účinnou a operativní mezinárodní úmluvu, která by byla zaměřena především na boj proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. V rámci Úmluvy jsou rozlišovány látky s vysokým rizikem, nepoužívané v medicíně, látky s vysokým rizikem, které jsou v medicíně předmětem zájmu a látky s menším rizikem, značně využívané pro medicínské účely. Na základě této Úmluvy jsou členské státy povinny trestně stíhat a přísně potlačovat nelegální obchod s drogami ve všech formách, což vyžaduje, aby jednotlivé smluvní státy ve svých zákonech stanovily trestné činy a tresty pro následující činnosti ve vztahu k drogách s vysokým rizikem: výrobu a produkci, mezinárodní obchod, obchodování, napomáhání zneužívání. Pokud jde o drogy s menším rizikem, použije se postup obdobný jako u drog s vysokým rizikem. Úmluva se zabývá i prekursory, technické zázemí a materiály, kdy se jedná o výrobu, přepravu, nebo distribuci zařízení, materiálů, nebo chemických prekursorů, o nichž se ví, že by mohly sloužit pro pěstování, produkci nebo ilegální výrobu drog nebo psychotropních substancí. Drogy s vysokým rizikem, drogy rizikové a prekursory souvisejí dále s obecnými trestnými činy jako praní peněz pocházejících z nezákonného obchodu s drogami,

¹³ Vyhláška č. 62/1989 Sb., vyhláška ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o psychotropních látkách

¹⁴ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 115-116

nabádání k porušování zákona a k nezákonnému užívání drog, účastenství – pokus, spojení, dohoda (za účelem páchaní trestného činu), spolupachatelství – spoluvina a příprava. Úmluva doporučuje, aby byly zavedeny důvody ke zvýšení, zmírnění nebo zproštění viny, jakož i tresty doplňující (zabrání věci, propadnutí majetku, opatření k léčbě, atd.), kdy léčebná opatření, výchova, rehabilitace, readaptace nebo sociální zapojení by měly sloužit jako prostředky doplňující. Ovšem v případě mladistvých pachatelů by měla tato opatření sloužit jako hlavní způsob trestu. Tato Úmluva byla ratifikována samotnou Evropskou unií na jejím základě bylo přijato několik vlastních právních norem řešících otázku mezinárodního obchodu s prekursory a pomocnými látkami.¹⁵

2.3. Evropská unie

Česká republika vstoupila do Evropské unie dne 1. 5. 2004 v rámci jejího největšího rozšíření. Před vstupem do Evropské unie musela Českou republikou přijatá tzv. euronovela Ústavy České republiky, která rozšířila čl. 1 o odst. 2, který říká, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodních smluv, dále čl. 10, který přiznává mezinárodním smlouvám, které jsou vyhlášené a ratifikované se souhlasem Parlamentu, ke kterým se zavázala Česká republika, postavení nad vnitrostátní právní normy v případě kolize. Novela Ústavy byla uspořádána tak, aby přiznávala unijnímu právu postavení, ke kterému se díky přistoupení Česká republika zavázala, tzn. musela svůj právní řád přizpůsobit veškerým primárněprávním i sekundárněprávním aktům Evropské unie. Od doby vzniku členství České republiky v Evropské unii byla přijato každoročně desítky až stovky sekundárněprávním norem, které Česká republika musela implementovat do svého právního řádu. V první řadě jsou takovými normami nařízení, která mají jako právní akty přímý účinek, tudíž se stávají součástí právních řádů členských států ihned po jejich přijetí na úrovni Evropské unie a po vstupu v platnost publikací v Úředním věstníku, nebo to jsou směrnice, které jsou ve stanovené lhůtě obvykle samotnou směrnicí implementovány do právních řádů členských států pomocí příslušných vnitrostátních právních aktů.

Evropská unie v současné době plní svoji protidrogovou strategii, která byla vydána jako doporučení pro všechny členské státy a měla by stanovovat plán až do roku 2020. Představuje politický rámec a stanovuje priority pro protidrogovou politiku Evropské unie podle toho, jak je vymezily členské státy a orgány Evropské unie. Obsahuje rámec, cíl a hlavní

¹⁵ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 275–276

úkoly, které by měly sloužit jako základ pro dva navazující čtyřleté protidrogové akční plány. Strategie je vypracována v souladu se základními zásadami Evropské unie a s mezinárodním právem, příslušných úmluv OSN, atd. Evropská unie vnímá problematiku drog jako problematiku na vnitrostátní i mezinárodní úrovni a zastává názor, že je potřeba ji řešit v globálním kontextu. Cílem strategie je tedy přispět ke snižování poptávky a nabídky po drogách v rámci Evropské unie, tudíž i ke snižování zdravotních a sociálních rizik a škod způsobených drogami pomocí přístupu, který podporuje a doplňuje vnitrostátní politiky a poskytuje rámec pro koordinovaná a společná opatření a který je i základem a politickým rámcem pro vnější spolupráci Evropské unie v této oblasti. Cílem by mělo být dosaženo prostřednictvím integrovaného, vyrovnaného a fakticky podloženého přístupu. Klíčovou oblastí, které přiznává Evropská unie nejzásadnější váhu, je mezinárodní spolupráce, na jejíž základě chce Evropská unie stavět základy pro protidrogovou politiku a boj proti drogám obecně.¹⁶

Evropská unie nedisponuje vlastní kvalifikací drog, avšak ratifikoval úmluvy OSN v této oblasti, tzn. ke kvalifikaci drog v rámci Evropské unie slouží Jednotná úmluva o omamných látkách a Úmluva o psychotropních látkách (viz předchozí podkapitola), nicméně v některých případech podle nařízení vydaným v rámci Evropské unie jsou tyto úmluvy upravovány (např. nařízení o „lnu a konopí“, které povoluje průmyslově využití různých druhů konopí s obsahem THC menším než 0,2 %). Evropská unie nemá v této oblasti ani nijak široké kompetence, např. trestní či administrativní sankce za užívání drog náleží do odpovědnosti jednotlivých členských států. Pokusem o odstranění rozdílů mezi členskými státy umožněním aproximace práva v oblasti soudní spolupráce a trestněprávních otázek byla Amsterdamská smlouva z roku 1997. Výsledkem toho pokusu bylo sdělení Evropské komise (zveřejněné roku 2001), ve kterém byl návrh rámcového rozhodnutí o zavedení minimálních pravidel souvisejících s obchodem s drogami a v prosinci roku 2003 Rada ministrů EU nakonec dospěla ke konsensuálnímu znění tohoto textu. V rámci sdělení Evropské komise se jasně rozlišuje mezi nakládáním s drogami za účelem zisku, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu obchodování s drogami a mezi nakládáním s drogami za jiným účelem než je zisk, na které se má nahlížet stejně jako na jednání s cílem osobního užívání. Toto rozlišení se promítlo do konečného znění textu a vyřazuje tak z působnosti rámcového rozhodnutí veškerou činnost „spáchané pachatelem výhradně za účelem vlastní osobní spotřeby v souladu s definicí obsaženou v národních právních předpisech“. I v rámci Evropské unie, respektive v rámci

¹⁶ Věstník Evropské unie č. 2012/C 402/01, Protidrogová strategie EU (2013-2020)

Evropského parlamentu, je nejdiskutovanější otázkou možná dekriminlizace, respektive legalizace konopí. Nicméně na půdě Evropského parlamentu přetrvává rozdílnost pohledů na tuto otázku a v důsledku toho, nebyla schválena žádná z navrhovaných zpráv.¹⁷

2.3.1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) o prekursorech drog

Prvním významným nařízením v oblasti drogové problematiky je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog s cílem stanovení harmonizovaného opatření pro kontrolu a sledování některých látek často používaných při nedovolené výrobě omamných a psychotropních v rámci Společenství s cílem zabránit jejich zneužití.¹⁸

Toto nařízení ukládá povinnost každému členskému státu určit příslušný orgán nebo orgány, které zajistí uplatňování tohoto nařízení a budou o vnitrostátní situace informovat Komisi. Dále museli (musejí) státy přijmout také nezbytná opatření, aby bylo možné příslušnými orgány (takovým orgánem v České republice se rozumí Ministerstvo zdravotnictví, respektive jeho samostatné oddělení Inspektorát omamných a psychotropních látek¹⁹) vykonávat své kontrolní a dohlížecí povinnosti, primárně získávat informace o objednávkách uvedených látek nebo o činnostech s uvedenými látkami, vstupovat do obchodních prostor hospodářských subjektů (tj. každá fyzická nebo právnická osoba, která se zabývá uváděním uvedených látek na trh) za účelem získání důkazů o nesrovnalostech, podle potřeby zadržovat zásilky, které nejsou v souladu s tímto nařízením. Příslušný orgán má zachovávat důvěrnost obchodních informací a k jeho snadnější spolupráci s dalšími příslušnými orgány, hospodářskými subjekty a chemickým průmyslem vypracuje a aktualizuje Komise pokyny na pomoc chemickému průmyslu. Pokyny mají obsahovat zejména informace o tom jak rozpoznávat a oznamovat podezřelé operace, dále pravidelně aktualizovaný seznam neuvedených látek umožňující průmyslu na základě dobrovolnosti kontrolovat obchod s těmito látkami, a také další informace, které mohou být považovány za důležité. Pro maximální možné přizpůsobení opatření pro sledování obchodu s uvedenými látkami a neuvedenými látkami sdělí příslušný orgán každého členského státu každoročně Komisi veškeré informace o provádění kontrolních opatření stanovených tímto nařízením, zejména pokud jde o látky často používané

¹⁷ Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. *Evropská zpráva o drogách 2017: Trendy a vývoj*. Lisabon, 2017. ISBN 978-92-9497-099-2, str. 19-20

¹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. 2. 2004 o prekursorech drog

¹⁹ Prekursory drog (<https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredi/Stranky/prekursory.aspx>, 15. 2. 2018)

při nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek a metody zneužívání a nedovolené výroby. Dále nařízení hovoří o prohlášení odběratele, příslušné dokumentaci, možných odchylkách, označování zmiňovaných látek.²⁰ Nařízení bylo v průběhu let změněno, a to nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1258/2013 ze dne 20. listopadu 2013, kterým se mění nařízení (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog. Dalo by se říct, že tímto nařízením se novelizovalo nařízení předchozí a to vzhledem k potřebám společnosti a vyvíjející se situaci v oblasti drog.²¹ Tímto nařízením jsou vázány české orgány i co se definice prekursorů týče, jak bylo již výše zmíněno.

2.3.2. Nařízení Rady (ES), kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

Dalším právně závazným aktem v rámci Evropské unie v drogové oblasti je nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu mezi EU a třetími zeměmi s některými látkami často používanými při nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek s cílem zamezit jejich zneužívání. Vztahuje se na jejich dovoz, vývoz a zprostředkovatelskou činnost. Toto nařízení bylo později změněno (tzn. novelizováno) nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1259/2013 ze dne 20. listopadu 2013²²

Nařízením byla stanovena pravidla pro sledování obchodu mezi Evropskou unií a třetími zeměmi s některými látkami často používanými při nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek (tzn. s prekursory drog) s cílem zamezit zneužívání těchto látek, avšak jiná zvláštní pravidla týkající se ostatních oblastí obchodu mezi Unií a třetími zeměmi nijak dotčena nebyla. Pravidla se vztahují na dovoz, vývoz, ale i zprostředkovatelskou činnost. Nařízení je členěno do sedmi kapitol.²³

V první kapitole je vymezen předmět nařízení a definice pojmů jím používaných. Druhá kapitola je jednou ze stěžejních kapitol a jsou v ní zahrnuta právě pravidla pro sledování obchodu. Druhá kapitola hovoří o dokumentaci a označování látek. Veškerou činnost jako je

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. 2. 2004 o prekursorech drog

²¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1258/2013 ze dne 20. 11. 2013, kterým se mění nařízení (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog

²² Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. 12. 2004, který se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi

²³ Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. 12. 2004, který se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi

dovoz, vývoz nebo zprostředkování týkající se těchto látek, je hospodářský subjekt (stejná definice tohoto pojmu jako u nařízení č. 273/2004) povinen dokumentovat prostřednictvím celních a obchodních dokladů (např. celní prohlášení, faktury, nákladové listy, doklady o dopravě). Doklady musejí obsahovat název látky (přesně jako je uveden název příloze tohoto nařízení), množství a hmotnost, jména a adresy dovozce, vývozce, konečného příjemce a popřípadě také osoby zapojené do zprostředkovatelské činnosti. Dále také nařízení hovoří o jejich uchování a archivaci. Není-li stanoveno něco jiného, musejí mít hospodářské subjekty zabývající se dovozem, vývozem nebo zprostředkovatelskou činností, jejichž předmětem jsou uvedené látky, licenci nebo registraci (záleží na jakém seznamu se nachází konkrétní látka), která jim může být vydána příslušným orgánem členského státu, v němž je hospodářský subjekt usazen. Nařízením jsou pochopitelně stanoveny také podmínky, za kterých může hospodářský subjekt získat licenci, případně registraci. Další částí nařízení je poskytování údajů, které upřesňuje situace, kdy jsou hospodářské subjekty povinny hlásit údaje příslušnému orgánu členského státu v místě jejich usazení. Těmito situacemi mohou být nezvyklé objednávky a obchody, které naznačují, že by uvedené látky mohly být zneužity pro nedovolenou výrobu omamných nebo psychotropních látek. Dále je také dáno do kompetence příslušným orgánům členských států a Komisi, aby v reakci na nové trendy v oblasti zneužívání látek neuvedených na seznamu mohly tyto orgány podat návrh na zařazení takové látky na seznam. Také jsou stanovena pravidla pro předběžné oznámení vývozu, které podávají příslušné orgány Evropské unie příslušnému orgánu členského státu. Někteří vývozy si žádají kromě předběžného oznámení také vývozní povolení, jehož náležitosti jsou také konkrétně ustanoveny, stejně tomu platí i u dovozních povolení.²⁴

Třetí kapitola je věnována pouze pravomoci příslušných orgánů, které mohou zakázat vstup uvedených látek na celní území Unie nebo jejich výstup z tohoto území v případě, pokud existuje důvodné podezření, že jsou tyto látky určeny pro nedovolenou výrobu omamných nebo psychotropních látek. Tyto orgány mohou takové látky pozdržet nebo pozastavit propuštění na dobu nezbytně nutnou k ověření ztotožnění těchto látek nebo dodržení pravidel podle tohoto nařízení. Každý členský stát je podle tohoto nařízení povinen přijmout nezbytná opatření umožňující příslušným orgánům zejména získávat informace o objednávkách uvedených látek nebo o činnostech souvisejících, dále pak vstupovat do provozoven hospodářských subjektů za účelem získání důkazů o nesrovnalostech a také určit, zda došlo ke zneužití nebo pokusu o

²⁴ Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. 12. 2004, který se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Uníí a třetími zeměmi

zneužití uvedených látek. Dále nařízení ukládá pravomoc příslušným orgánům, které mohou zakázat vstup zásilek, provádět kontroly ve svobodných pásmech a citlivých místech (např. celní sklady), nebo také vymáhat po hospodářských subjektech poplatky za udělení licence či registrace.²⁵

Čtvrtá kapitola nese název správní kapitola a odkazuje na použití postupu dle staršího nařízení (ES) č. 515/97 ve věcech spolupráce jednotlivých členských příslušných orgánů a jejich sdělení členskými státy Komisi. V páté kapitole jsou řešeny akty v přenesené pravomoci a prováděcí akty, které může Komise v případě potřeby vydávat. Následuje pak již kapitola závěrečná ustanovení a nakonec přílohy, kterou jsou tvořeny seznamy látek dělených do čtyř kategorií, které je možno využívat při výrobě omamných a psychotropních látek.²⁶

2.3.3. Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU), kterým se mění nařízení č. 273/2004 a č. 111/2005, pokud jde o zařazení určitých prekursorů drog na seznam uvedených látek

Vzhledem k vyvíjející se problematice a rozvoji nedovoleného obchodování nejen s omamnými a psychotropními látkami, ale také s látkami, kterých je možno využívat pro jejich výrobu, je neustálá potřeba pozměňovat, respektive rozšiřovat, seznamy takových látek. S tím samozřejmě souvisí i potřeba Evropské unie přijímat nová nařízení, která budou upravovat, respektive novelizovat, nařízení starší. Jedním takovým nařízením je i nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1443, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 a nařízení Rady (ES) č. 111/2005, pokud jde o zařazení určitých prekursorů drog na seznam uvedených látek.

Tímto nařízením byly rozšířeny seznamy látek používaných pro výrobu omamných a psychotropních látek (prekursorů) a to v kategorii 1 u obou uvedených nařízeních a byla u nich i zpřísněna pravidla pro zacházení s uvedenými látkami. Důvodem byl hlavně výzkum současného stavu v jednotlivých státech a vědecky podložené tvrzení, že se pro výrobu metamfetaminu začalo ve vyšší míře využívat látek chloroefedrinu a chloropseudoefedrinu.²⁷

²⁵ Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. 12. 2004, který se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi

²⁶ Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. 12. 2004, který se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi

²⁷ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1443 ze dne 29. 6. 2016, který se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 a nařízení Rady (ES) č. 111/ 2005

2.3.4. Nařízení Komise v přenesené působnosti (EU), kterým se doplňuje nařízení č. 273/2004 a č. 111/2005, a kterým se zrušuje prováděcí nařízení Komise (ES)

Vzhledem k přijetí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 (prekursory drog) a nařízení Rady (ES) č. 111/2005 (pravidla pro sledování obchodu s prekursory mezi Unií a třetími zeměmi) bylo potřeba přijmout také prováděcí nařízení. Tím se stalo nařízení Komise (ES) č. 1277/2005, kterým se stanovila prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanovila pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Nařízení se skládalo se sedmi kapitol. První kapitola obsahovala obecná ustanovení, druhá odpovědné osoby v rámci jednotlivých hospodářských subjektů, třetí určovala postup a podmínky pro udělování licencí a registrací hospodářských subjektům, čtvrtá kapitola stanovovala povinnosti pro poskytování údajů, pátá byla zaměřena na předběžná oznámení o vývozu, oproti tomu šestá na vývozní a dovozní povolení a nakonec sedmá kapitola zahrnovala závěrečná ustanovení. Součástí tohoto nařízení byly i přílohy, ve kterých byl například vzorový tiskopis pro licenci, prohlášení o vývozu/dovozu a seznamy látek.²⁸ Toto nařízení nabylo účinnosti k 18. srpnu 2005, avšak téměř o deset let později bylo zrušeno (k 1. červenci 2015). Zrušeno bylo nabytím účinnosti vydaného nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 2015/1011 ze dne 24. dubna 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi, a kterým se zrušuje nařízení Komise (ES) č. 1277/2005.²⁹

Nařízení Komise v přenesené pravomoci stanovuje podrobněji podmínky pro udělování licencí a registrací, určuje případy, kdy se licence a registrace nevyžadují, ustanovuje kritéria prokazování dovolených účelů obchodu, údaje potřebné ke sledování obchodu, podmínky pro sestavování seznamů zemí určených pro vývoz uvedených látek zařazených do jednotlivých kategorií, kritéria pro zjednodušené postupy předběžného oznamování vývozu a vývozních povolení a stanoví požadavky týkající se informací, které mají být poskytovány o provádění

²⁸ Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. 7. 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

²⁹ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1011 ze dne 24. dubna 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi, a kterým se zrušuje nařízení Komise (ES) č. 1277/2005

opatření pro sledování obchodu s prekursory drog. V neposlední řadě, kromě těchto podrobnějších pravidel, která doposud nebyla nikde takto konkrétně ustanoveno, toto nařízení také v plném rozsahu zrušuje nařízení (ES) č. 1277/2005, jak bylo již výše zmíněno. V přílohách nařízení se objevuje vzorový tiskopis pro prohlášení hospodářského subjektu o vstupu uvedených látek na celní území Unie a multilaterální hlášení chemických látek, nicméně ani jeden formát vzorového dokumentu není nijak závazný.³⁰

2.3.5. Prováděcí nařízení Komise (EU), kterým se stanoví pravidla týkající se nařízení č. 273/2004 a č. 111/2005

Kvůli tomu, že bylo prováděcí nařízení k nařízením č. 273/2004 a 111/2005 zrušeno a navíc podmínky a pravidla byla zpřísněna a zkonkretizována, vyvstala potřeba přijetí nového prováděcího nařízení, které by upravilo postupy po udělování licencí a registrací upřeshňovalo pravomoci příslušným orgánům, apod. Takovým potřebným nařízením se stalo prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/1013 ze dne 25. června 2013, které se stanoví pravidla týkající se nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Uníí a třetími zeměmi.

Nařízení stanovuje jednotná procesní pravidla pro provádění zmiňovaných nařízení, co se týká udělování licencí a registrací hospodářským subjektům a uživatelům a jejich zapisování do evropské databáze prekursorů drog, poskytování údajů požadovaných pro sledování obchodu hospodářskými subjekty a vývozní a dovozní povolení v oblasti prekursorů drog. Podíváme-li se na nařízení podrobněji, určuje konkrétní postup příslušných orgánů při udělování licencí hospodářským subjektům, rozsah takových licencí, stejně jako formát a případné následné změny licencí, nakonec také jejich platnost, pozastavení nebo i případné zrušení a případy zvláštního povolení. U registrací je to obdobné. Nařízení stanovuje postup registrace. Hospodářským subjektům jsou také vymezeny údaje, kterou jsou povinny poskytnout v rámci sledování obchodu. Dále jsou specifikovány i postupy v rámci vývozních a dovozních povolení. Nařízení byla zavedena také jedna novinka a to evropská databáze prekursorů drog a zapisování hospodářských subjektů a uživatelů. A na konci nařízení opět

³⁰ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1011 ze dne 24. dubna 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Uníí a třetími zeměmi, a kterým se zrušuje nařízení Komise (ES) č. 1277/2005

najdeme vzorové tiskopisy pro jednotlivá oprávnění, či prohlášení, která nejsou svojí formou nijak závazná.³¹

³¹ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/1013 ze dne 25. června 2015, kterým se stanoví pravidla týkající se nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi

3. Historický vývoj od vzniku Československé republiky

V roce 1918 s koncem první světové války a rozpadem Rakousko-Uherské mocnosti byla v říjnu vyhlášena Československá republika jako samostatný, nezávislý stát. Nicméně místo národem očekávaného blahobytu přišlo období plné rozporů a nejistoty. Národ, demoralizovaný válečnými roky, toužil však po příjemných prožitcích. A právě tím se vytvořily příznivé podmínky pro nárůst zneužívání drog nejen v Československu, ale po celé poválečné Evropě. Primárně došlo k rozšíření kokainu, který se záhy stal módou mezi tanečníky, umělci, herci a pražskou smetánkou. Mezi dodnes známé osobnosti, které také experimentovali s kokainem, patří například Lída Baarová nebo Adina Mandlová, někteří umělci kokainu zcela propadli a nebyli bez něj schopni ani tvořit. Jedním takovým byl například Hugo Haas, který se svojí „zálibou“ nijak netajil. Z takové společnosti se kokain rychle šířil i mezi jiné skupiny lidí, jako například mezi prostitutky, kterým sloužil jako tzv. droga zapomnění. Zneužívání kokainu dosáhlo takových rozměrů, že v letech 1923 – 1924 byla zahájena rozsáhlá protidrogová kampaň i v tisku. V poválečných letech se v Praze také objevilo kouření opia, kdy při jedné policejní razii byli při této činnosti přistiženi mladíci z nejznámějších pražských rodin a také někteří starší prominentní občané. Dále podle policejních záznamů z té doby byly na území Československa řešeny i případy zneužívání morfinu, později i kanabisu. Díky tomuto nárůstu došlo k nutnosti řešení problematiky v oblasti drog na mezinárodní úrovni. Mezinárodnímu vývoji právních aktů jsme se věnovali v předchozí kapitole, tudíž nyní se dostaneme k úpravě českého právního řádu, který byl zcela bezpochyby ovlivněn právě přijatými úmluvami a dohodami mezi jednotlivými státy.

3.1. Období do druhé světové války

Prvním právním aktem, který byl na území Československé republiky vydán, byl zákon o Mezinárodní opiové konvenci (na základě Haagské úmluvy, která bylo Československo smluvní stranou, zákon č. 159/1922 Sb. z. a n. a č. 128/1923 Sb. z. a n.) a prováděcí vládní nařízení bylo k němu vydáno až v roce 1925 (vládní nařízení č. 1282 z 29. 5. 1925 a č. 147 z 18. 6. 1925). Podle ustanovení tohoto zákona v souladu s Haagskou úmluvou byl dozor nad výrobou, dovozem, prodejem, distribucí a vývozem omamných látek svěřen úředním lékařům politických úřadů první instance, tzn. ministerstvu veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy. Nicméně československý trestní řád definoval nelegální obchod s drogami pouze jako přestupek a podle toho pachatele i trestal. Postihem mohla být peněžitá pokuta do výše 20 000,-

Kčs, která mohla být v případě nevyhovitelnosti přeměněna na trest odnětí svobody až na 3 měsíce.³² Nízké sazby a celkově kvalifikace této činnosti jako přešupek byly v praxi neúčinné pro postih překupníků a distributorů drog. Tato právní úprava vedla k časté recidivě, kdy se překupníci po propuštění z trestu odnětí svobody vraceli zpět k této nelegální činnosti. Z těchto důvodů se území Československé republiky stalo územím vyhledávaným mezinárodními obchodníky s drogami, kteří zde hledali azyl před stíháním v zahraničí. Československé právní normy, které kvalifikovaly obchod s drogami jako přešupek zároveň nedovolovaly pro tyto tzv. méně závažné delikty vydávat stíhané osoby do zahraničí. Nedostatečná legislativa se stala jedním z faktorů nárůstu počtu toxikomanů v tehdejší Československu a díky své centrální poloze v Evropě se Československo také stalo centrem pašování drog do třetích zemích. Státní orgány si existenci problémové situace uvědomovaly, o čemž mimo jiné svědčí dotaz ministerstva spravedlnosti adresovaný ministerstvu veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy z 1. 3. 1933³³, a nebo varovný výnos ministerstva školství a osvěty č. 81961 o užívání narkotických jedů a jejich šíření ze dne 7. 8. 1924, který reagoval na pronikání drog do studentského prostředí.³⁴

Předválečná právní úprava v oblasti protidrogového boje byla završena přijetím zákona č. 29/1938 Sbírky z. a n., opiový zákon. Opiový zákon získal značný význam, jelikož jím byly finálně zavedeny do československého právního řádu mezinárodní úmluvy, k nimž se Československá republika zavázala, a byla tím tak definována vnitřní protidrogová politika. Zákon v ustanovení § 1 stanovil, že se ústřednímu dozoru podrobují výroba, zpracování, příprava, rozdělování, obchod, dovoz, tranzit a vývoz dále uvedených látek. Dále následoval výklad základních pojmů a stanovení potřebných zvláštních povolení k disponování s uvedenými látkami. Zákon nově zaváděl povinnost v případě velkoobchodu i maloobchodu zapisovat drogy do zvláštních tzv. opiových registrů. Z této povinnosti vyplývala také povinnost lékárnám v těchto registrech zaznamenávat vydání drogy na lékařský předpis a to se týkalo nejen lékařů, ale také veterinářů, kteří vlastnili soukromé lékárny. Rovněž také zákon zavedl úřední inspekce právě v lékárnách, které byly prováděny minimálně jednou za rok a byly zaměřené na kontrolu dodržování předpisů, na jejichž základě byly drogy vydány.³⁵

³² Zákon č. 159/1923 Sb. z. a n., o Mezinárodní opiové konvenci

³³ Ministerstvo spravedlnosti, č. 1711/33-12, Podlouný obchod omamnými jedy, v Praze dne 1. 3. 1933, Státní ústřední archiv, Praha

³⁴ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 54 - 74

³⁵ Zákon č. 29/1938 Sb. z. a n., opiový zákon

V oblasti trestní klasifikoval opiový zákon dle závažnosti přestupky, přečiny a zločiny, čímž tedy došlo ke zpřísnění trestněprávní úpravy v oblasti drogové trestné činnosti. Za přestupky postihovaly okresní úřady a to peněžitou pokutou ve výši od 500 do 50 000 Kč nebo trestem odnětí svobody (vězení) od 24 hodin do 5 měsíců. Navíc okresní úřad mohl látku, která byla předmětem přestupku zkonfiskovat bez ohledu na jejího majitele. Přečiny a zločiny byly brány jako závažnější delikty a trestný u nich byl již samotný pokus o ně. Pro přečiny i zločiny se řízení vedlo před soudy. Podle uvážení soudu bylo možné za přečin uložit trest peněžitý, a to ve výši od 5 000 Kč do 50 000 Kč, nebo trest odnětí svobody (tuhé vězení) v sazbě od 3 měsíců do 3 let. Za zločin mohl soud určit také peněžitý trest ve výši 10 000 do 100 000 Kč nebo trest odnětí svobody (žalář) od 1 roku do 5 let. Opiový zákon také umožňoval podrobit odsouzeného policejnímu dohledu a cizince vypovědět z území Československa. Dále bylo možné bez ohledu na výsledek trestního řízení předměty určené ke spáchání trestného činu, předměty, kterými byl spáchán trestný čin, nebo i předměty, které byly vyrobeny nebo získány trestným činem, prohlásit za propadlé. Osobám odsouzeným bylo možné na dobu omezenou i neomezenou odebrat zvláštní povolení, živnostenskou koncesi nebo zakázat výkon funkce.³⁶ Definování tehdejšího drogového problému na území Československa prostřednictvím opiového zákona a následné důsledné kroky úřadů pro ilegálnímu obchodování s těmito látkami by se dalo považovat za natolik úspěšné, že je můžeme bez problémů označit za hlavní důvody výrazného snížení počtu osob zneužívajících tyto látky před počátkem druhé světové války na našem území.

3.2. Období mezi druhou světovou válkou a listopadem 1989

Po druhé světové válce se nejen na poli mezinárodním, ale také na domácí půdě znovu pokračovalo v boji proti různým typům závislostí, počínaje alkoholismem, konče u narkomanie. Nejdříve byl přijat nový zákon č. 87/1948 Sb., o potírání alkoholismu³⁷, který byl později nahrazen zákon č. 120/1962 Sb., o boji proti alkoholismu³⁸, ovšem ani jeden z těch zákonů neobsahoval žádná ustanovení proti nealkoholovým toxikomaniím. Tento nedostatek odstranily až zákony přijatými oběma národními radami o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi z roku 1989.³⁹

³⁶ Zákon č. 29/1938 Sb. z. a n., opiový zákon

³⁷ Zákon č. 87/1948 Sb., o potírání alkoholismu

³⁸ Zákon č. 120/1962 Sb., o boji proti alkoholismu

³⁹ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 117

Úprava trestněprávní přinášela ochranu pro společnost v nově přijatém trestním zákoně č. 86/1950 Sb. Prostřednictvím ustanovení § 197 a 198 o nedovolené výrobě a držení omamných prostředků a jedů. Podle § 197 odst. 1 trestního zákona z roku 1950 se trestného činu dopustil ten: „kdo bez povolení vyrobí, doveze, vyveze, jinému opatří nebo přechovává omamné prostředky nebo jedy.“ Přísnější sazbu bylo možné najít v odstavci 2, podle kterého byl potrestán ten, kdo se dopustil jednání uvedeném v odstavci 1 ve značném rozsahu nebo výdělečně, nebo měl-li takový čin za následek smrt člověka nebo těžkou újmu na zdraví mnoha lidí. V rámci ustanovení odstavce 2 bylo za trestné považováno i nepřekážení a spolčení. Tehdejší trestní zákon nezapomínal ani na prekursory a výrobní prostředky a náčiní. Trestného činu podle § 198 trestního zákona z roku 1950 se dopustil ten, kdo vyrobil sobě nebo někomu jinému opatřil nebo přechovával předmět určený k neoprávněné výrobě omamných prostředků a jedů. Trestní zákon z roku 1950 stanovil, že prostřednictvím nařízení ministerstva spravedlnosti⁴⁰ bylo určeno, jaké látky byly považovány za omamné prostředky a jedy.⁴¹ Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon byl později novelizován, a to přijetím zákona č. 63/1956 Sb.⁴²

Dohled státu nad obchodem na distribucí drog vycházel z předválečné právní úpravy, z opiového zákona a prováděcího předpisu k němu. Tyto právní předpisy byly ovšem modifikovány, aby byly v souladu s modernizací a reorganizací metod výroby a distribuce těchto látek. V roce 1953 byla vydána ministerstvem zdravotnictví po dohodě s ministerstvem zemědělství a výživy vyhláška místním národním výborům (č. 283/1953 pro Česko a č. 316/1953 pro Slovensko), která nově upravovala pravidla a předchozí nařízení týkající se zacházení s drogami. Obsahem vyhlášky byly seznamy drog a preparátů podléhajících doзору a také podmínky, z jakých mohou být tyto látky skladovány. Stanovovala pravidla zacházení s drogami pro výrobce a distributory, laboratoře, preventivní a léčebná zařízení, výzkumné a vědecké ústavy, dovozní a vývozní podniky, pravidla balení, značení těchto látek, povinnou registraci, detailní systém jejich nákupu, zpracování a prodeje. Ve zvláštních registrech musela být uváděna data dodávky i výdeje každé látky, společně se jménem a adresou dodavatele či příjemce a dodaným či vydaným množstvím, stejně jako musela být registrována jakákoliv ztráta. Vedeny byly každé operace pod zvláštními pořadovými čísly, byly prováděny pravidelné

⁴⁰ Nařízení ministerstva spravedlnosti č. 118/1950 Sb. a č. 54/1955 Sb.

⁴¹ Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

⁴² Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 117

inventury, vývozní a dovozní licence byly vydávány na konkrétní jména nebo firmy. Na tuto vyhlášku navazovaly později vyhlášky ministerstva zdravotnictví z roku 1957 a 1961.⁴³

V rámci přijetí Jednotné úmluvy o omamných látkách došlo k právní úpravě československého právního řádu přijetím zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Na základě jeho zmocnění bylo také vydáno vládní nařízení č. 56/1967 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví. Nařízení rozeznávalo tři kategorie škodlivých látek (jedy, omamné látky, žiraviny) a určovalo jejich výrobu, zpracování, dovoz, vývoz, způsob skladování a zacházení s těmito látkami. Omamnými látkami byly označovány takové látky, u nichž je nebezpečí chorobného návyku nebo vzniku psychických změn nebezpečných pro společnost nebo tomu, kdo je požil, a které jsou vedeny na seznamu omamných látek.⁴⁴ Seznamy omamných látek byly vydávány ministerstvem zdravotnictví a publikovány ve sbírce zákonů a byly pravidelně aktualizovány prostřednictvím nových vyhlášek ministerstva zdravotnictví a spravedlnosti (č. 57/1967 Sb., č. 146/1980 Sb. a č. 12/1981 Sb.).⁴⁵

Z výše zmíněných právních norem, včetně seznamů omamných látek, vycházela pochopitelně také trestněprávní úprava, což se projevilo primárně v přijetí nového trestního zákona č. 140/1961 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 1962. Ustanovení tohoto zákona, konkrétně § 187 a 188, byly zaměřeny na nedovolenou výrobu a držení omamných prostředků a jedů. Za nedovolenou výrobu (ten, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky neb jedy) mohl být pachatel potrestán odnětím svobody až na dva roky nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem. Na dva až osm let mohl být takový pachatel potrestán, spáchal-li takový čin v rámci organizované skupiny, nebo získal-li takovým činem značný prospěch, nebo způsobil-li takovým činem těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt. Ustanovení § 188 bylo opět věnováno předmětům způsobilým k výrobě omamných prostředků nebo jedů a pachateli za tento trestný čin hrozil trest odnětí svobody až na dva roky, neb nápravné opatření, nebo peněžitý trest, nebo propadnutí věci. Trestní zákon opět stanovil, že omamné prostředky budou považovány pouze ty látky, které jsou uvedeny na seznamu omamných látek obsažením v příloze vyhlášky ministerstva (tzn. vyhlášky č. 57/1967 Sb.)⁴⁶ Tato úprava se od předchozího trestního zákona nijak významně nelišila, pouze v kvalifikované skutková podstatě přibýlo spáchání činu v rámci organizované skupiny, a

⁴³ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 118

⁴⁴ Vládní nařízení č. 56/1967 Sb.

⁴⁵ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 118

⁴⁶ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

naopak bylo pominuto spáchání činu výdělečně. Problémy v rámci této právní úpravy nastávaly v okamžiku trestního postihu, jelikož nebylo nelegální drogy držet pro vlastní potřebu a užívat je. Bylo tudíž mnohdy obtížné rozpoznat, zdali se jedná pouze o toxikomana nebo osobu páchající trestný čin, čímž se na území Československé socialistické republiky rapidně zvýšil počet toxikomanů. Změna přišla až s nabytím účinnosti zákona ČNR č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi. Po mnoha letech byly v našem právním řáde zahrnuta ochrana společnosti nejen před alkoholismem, ale i před nealkoholovými toxikomaniemi, tudíž bylo možné zadržet a omezovat občany zneužívající takových látek.⁴⁷

3.3. Období od listopadu 1989 do roku 2010

K novele trestního zákona č. 140/1961 Sb. došlo počátkem 90. let a to novela účinná od 1. 7. 1990, novelizace účinná od 1. 1. 1992, poměrně rozsáhlá novelizace 1. 1. 1994 a také ze dne 25. 6. 1995. Hlavní body drogové legislativy zůstaly § 187 a 188 trestního zákona v novelizovaném znění, kdy § 187 postihoval pachatele za nedovolenou výrobu a jiné nakládání s omamnými látkami, teď již i psychotropními látkami a jedy, a v odstavcích 2 a 3 ustanovoval kvalifikované skutkové podstaty. Obsahem § 188 bylo opět výroba, přechovávání, atd. předmětu určeného k výrobě takových látek. Novinkami bylo v obou případech zahrnutí i psychotropních látek na základě mezinárodních závazků, dále v rámci § 187 zavedení v rámci kvalifikovaných skutkových podstat spáchá činu ve větším a značném rozsahu, získání značného prospěchu, spáchání činu vůči osobě mladší 18 let, spojení v rámci organizované skupiny působící ve více státech. V případě § 188 byla nově stanovena kvalifikovaná skutková podstata, byl-li čin spáchán ve větším rozsahu, získal-li pachatel činem značný prospěch, nebo spáchal-li čin vůči osobě mladší 18 let. Za omamnou látku a psychotropní látku bylo stále možné chápat látku, která je taxativně vymezena na seznamu těchto látek, který je vydáván v rámci nařízení vlády, které musí být v souladu s mezinárodní úpravou.⁴⁸ Tato novela trestního zákonu s sebou přinesla možnost širšího stíhání osob zneužívajících tyto látky, zavedla ovšem také několik pojmů, která sama nedefinovala, takže pochopitelně zpočátku díky ní vznikla nejednotnost v rámci jejího výkladu. Tento rozkol byl praxí později vyřešen v rámci sjednocení justičního výkladu prostřednictvím Nejvyššího soudu. Dalším krokem v rámci drogové problematiky bylo dlouho očekávané přijetí zákona o návykových látkách, který vláda České republiky schválila 8. 10. 1997. Tento zákon přiznával ministerstvu zdravotnictví právo

⁴⁷ Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X, str. 124

⁴⁸ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

kontrolovat dovoz a vývoz návykových látek a prekursorů a sledovat jejich domácí produkci. Celkově shrnul dosavadní platné právní normy, obsahuje seznam návykových látek a také definuje specifické povinnosti s nimi související.⁴⁹ Trestní zákon byl později mnohokrát novelizován až do roku 2009, kdy byl nahrazen novým trestním zákoníkem, který nabyl účinnosti k 1. 1. 2010. Některé novely změnilly také ustanovení § 187 a § 188. Rozšířily nejen látky, na které se tato ustanovení vztahují, tj. na omamné nebo psychotropní látky, přípravky je obsahující, prekursory nebo jedy, ale také vyšší sazby trestu odnětí svobody v základní skutkové podstatě na jeden rok až pět let. Ustanovení § 187 bylo rozšířeno a čtvrtou kvalifikovanou skupinou a postihy se týkaly spáchání činu vůči osobě mladší patnácti let, získá-li prospěch velkého rozsahu. V ustanovení § 188 byla také změna sazba u trestu odnětí svobody na jeden rok až pět let a dále byla rozšířena možnost potrestání o zákaz činnosti a propadnutí jiné majetkové hodnoty. Největší změnou ovšem bylo zavedení ustanovení § 187a, podle kterého bylo možné potrestat pachatele trestem odnětí svobody až na dva roky nebo peněžitým trestem, v případě, že bez povolen přechovával omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém. V případě spáchání takového činu ve větším rozsahu hrozil trest odnětí svobody na jeden až pět let.⁵⁰

⁴⁹ Zákon č. 167/1998 Sb., zákon o návykových látkách

⁵⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

4. Právní úprava de lege lata v České republice

Ustanovení § 283 Trestního zákoníku s názvem Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy zní: „(1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor, nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem. (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1: a) jako člen organizované skupiny, b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, c) ve značném rozsahu, nebo d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let. (3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnáct let. (4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt, b)) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. (5) Příprava je trestná.“⁵¹ Ustanovení v této podobě je v českém právním řádu je platné po rekodifikace trestního práva, tudíž od platnosti a účinnosti Trestního zákoníku, respektive zákona č. 40/2009 Sb., respektive od 1. ledna 2010. Žádná z následujících novel se přímo tohoto paragrafu nedotkala.

Účinnost ustanovení s sebou přinesla hned několik problémů, které bylo potřeba v následujících letech vyřešit. Za zmíněné problémy můžeme považovat především interpretaci, tzn. výklad, některých pojmů, které žádný zákonný, ani podzákonný předpis do té doby neupravoval. Na samém začátku jsme již problematiku výkladu řešili, nicméně byla řeč pouze o obecných definicích pojmů, případně byly vysvětleny pojmy, které jsou v právním řádu upřesněny. Z toho vyplývá, že nyní se nebudeme zaměřovat na otázku toho, kdo všechno může být subjektem, tzn. kdo, může být trestně stíhán dle tohoto ustanovení, případně jaká faktická činnost může být stíhána (viz vysvětlení v úvodu práce), ale zaměříme se na konkrétní znaky

⁵¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

skutkové podstaty. Zásadní otázka nastala na straně soudů u definice omamných, psychotropních látek, jedů a prekursorů, dále u hodnocení množství, tzn. jaké je množství větší než malé u těch látek, a v neposlední řadě, o jakém rozsahu se dá hovořit jako o větším, značném a velkém.

Vzhledem k výkladu těchto pojmů je potřeba si současnost rozdělit na dvě období, a to na období před a po nabytí právní moci nálezu Ústavního soudu ze 23. července 2013 sp.zn. Pl. ÚS 13/12 ve věci návrhu na zrušení § 289 odst. 2. Zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, tzn. na období před a po 23. 8. 2013. Důležitost a změny, které tento nálezn přinesl si probereme podrobně v jednotlivých podkapitolách a u jednotlivých definic, nicméně je potřeba ho zmínit již nyní kvůli rozdělení tzv. současnosti. Pro úplnost je také důležité zmínit, že ustanovení § 283 TZ velmi úzce souvisí ustanovení § 289 TZ odst. 1, 2, které v původní verzi znělo: „(1) Zákon stanoví, co považuje za omamné látky, psychotropní látky, přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursory používané pro nezákonnou výrobu omamných nebo psychotropních látek. (2) Vláda nařízením stanoví, co považuje za jedy ve smyslu § 283, 284, 286 a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahující a jedů.“ Od 23. 8. 2013 bylo zrušeno ustanovení odstavce 2 a to ve slovech: „a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahující a jedů.“⁵² Význam a důvod této změny si nyní konkrétně rozebereme.

4.1. Omamné látky, psychotropní látky, jedy a prekursory

Právní definici omamných a psychotropních látek spolu velice úzce souvisí, jelikož tyto látky český právní řád řadí mezi návykové látky. Jak bylo již výše řečeno, trestní zákoník sám ve svém ustanovení povoluje, že pouze zákon stanoví, co se za takovou látku považuje, a sám odkazuje na související zákon. Tím zákonem, který nám objasňuje právní definici zmíněných látek, je zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. Předmětem úpravy tohoto zákona je: „a) zacházení s návykovými látkami, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi, b) zacházení s přípravky obsahujícími návykovou látku s přípravky obsahujícími návykovou látku a uvedenou látku kategorie 1 podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravující prekursory drog (dále jen „uvedená látka kategorie 1“) a léčivými

⁵² Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb

přípravky obsahujícími uvedenou látku kategorie 1, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi.“ V ustanovení § 2 toho zákona jsou definovány pojmy, které zákon používá, důležité z našeho pohledu tedy je: „Pro účely tohoto zákona se rozumí a) návykovými látkami omamné látky a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek, b) přípravkem roztok nebo směs v jakémkoliv fyzikální stavu obsahující návykovou látku nebo návykovou látku a uvedou látku kategorie 1 nebo léčivý přípravek podle zákona o léčivech obsahují uvedenou látku kategorie 1.“⁵³

Dobrat se ke konkrétní právní definici je poměrně složité, protože zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách opět odkazuje na jiný, tentokrát podzákonný, předpis a tím je nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. Tady se společná cesta pojmů omamné látky a psychotropní látky poprvé rozchází. Nařízení vlády č. 463/2013 Sb. stanoví ve svých přílohách seznamy, a to omamných látek zařazených do Seznamu I, II, IV podle Jednotné úmluvy o omamných látkách a dalších omamných látek: 1) s nimiž je z důvodu rozsahu jejich zneužívání anebo proto, že bezprostředně nebo nepřímo ohrožují zdraví, nezbytné umožnit zacházení jen na základě povolení, nebo jsou-li obsaženy v léčivých přípravcích vydání v lékárně pouze na recept nebo patřičně označenou žádanku, 2) u nichž je potřeba zabezpečit, aby byly používány pouze k omezeným výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům vymezeným v povolení k zacházení; a psychotropních látek zařazených do Seznamu I, II III a IV podle Úmluvy o psychotropních látkách a dalších psychotropních látek: 1) s nimiž je z důvodu rozsahu jejich zneužívání anebo proto, že bezprostředně nebo nepřímo ohrožují zdraví, nezbytné umožnit zacházení jen na základě povolení, nebo jsou-li obsaženy v léčivých přípravcích vydávaných v lékárně pouze na recept nebo patřičně označenou žádanku, 2) u nichž je potřeba zabezpečit, aby byly používány pouze k omezeným výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům vymezeným v povolení k zacházení.⁵⁴

Shrneme-li si všechna ustanovení v rámci českého právního řádu, dojdeme k právní definici, která nám přinese odpověď na otázku, co jsou omamné látky a psychotropní látky. Za omamnou látku lze považovat látku, která je řazená na seznam látek podle jednotné úmluvy o omamných látkách, vyhlášené pod č. 47/1965. Sb., ve znění Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách, vyhlášeného pod č. 458/1991 Sb., jako příklad můžeme uvést

⁵³ Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

⁵⁴ Nařízení vlády č. 467/2009 Sb.

kokain, morfin, nebo třeba opium.⁵⁵ Psychotropní látkou je látka řazená na seznam podle Úmluvy o psychotropních látkách, vyhlášenou pod č. 62/1989 Sb., zde pro příklad se jedná o amfetamin, metamfetamin, nebo i diazepam.⁵⁶

Po poněkud obtížném definování pojmů omamná látka a psychotropní látka se dostáváme k definici jedů. Jak bylo již výše zmíněno, v ustanovení § 289 odst. 2 TZ je stanoveno: „Vláda nařízením stanoví, co považuje za jedy ve smysli § 283, 284 a 286.“ Budeme tedy hovořit o nařízení vlády č. 467/2009 Sb., ve kterém je pojem jed definován. „Za jedy ve smyslu § 283, 284 a 286 TZ se považují a) chemické látky uvedené v příloze č. 1 k tomuto nařízení (dále jen „látky“), b) chemické směsi, které obsahují nejméně 7% látky.“ Jako příklad jedu může uvést kyanidy, rtuť, sirovodík.⁵⁷

Jako poslední je potřeba vysvětlit, respektive najít právně použitelnou definici pojmu prekursor. V tomto bodě se konečně setkává s poměrně jednoduchou definicí pojmu. Prekursor je látka často používaná při nezákonné výrobě omamných a psychotropních látek. Vysvětlení tohoto právní pojmu nalezneme v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog, jehož přímá závaznost a aplikovatelnost vyplývá pro Českou republiku ze členství v Evropské unii. Nařízení bylo přijato na základě Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami.⁵⁸

4.2. Množství větší než malé

Ve chvíli, kdy víme, o jakých konkrétních látkách se bavíme ve smyslu § 283 TZ, dostáváme se k dalšímu problému při jeho výkladu a použití v praxi a to je často propíraný pojem množství větší než malé. Nyní je potřeba si tzv. současnost rozdělit na dvě období (viz výše). Nejdříve se zamíříme na období, které si pro potřeby této práce nazveme období před Nálezem Ústavního soudu (dále jen Nález). V období od nabytí účinnosti Trestního zákoníku, tzn. 1. 1. 2010, až do vydání Nálezu, byla definice množství poměrně jednoduchá. Při výkladu, tzn. stíhání podle § 283 TZ, se zároveň použilo ustanovení § 289 odst. 2, což znamenalo, že množství těchto látek určovalo Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., které ve svém znění zahrnovalo

⁵⁵ Vyhláška č. 471/1965 Sb., vyhláška ministerstva zahraničních věcí o Jednotné úmluvě o omamných látkách

⁵⁶ Vyhláška č. 62/1989 Sb., vyhláška ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o psychotropních látkách

⁵⁷ Nařízení vlády č. 467/2009 Sb.

⁵⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. 2. 2004 o prekursorech drog

nejen definici jedů, ale právě také množství větší než malé pro všechny tyto látky, tzn. pro omamné látky, psychotropní látky, přípravky je obsahující a jedy. Toto množství bylo určeno dvěma možnými způsoby. U omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících bylo množství větší než malé u jednotlivé látky určeno tabulkou, která byla přílohou výše zmíněného Nařízení vlády. U jedů bylo množství větší než malé stanoveno obecně a to: „, takové množství jedu které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo naopak opakovaném podání způsobit poškození zdraví.“⁵⁹

4.2.1. Nález č. 259/2013 Sb.

Nejpodstatnějším bodem současné úpravy se stal několikrát zmiňovaný Nález Ústavního soudu ze 23. července 2013 sp. zn. Pl. ÚS 13/12 ve věci návrhu na zrušení § 289 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Jeho důležitou roli si nyní vysvětlíme. Jak bylo již několikrát zmíněno, tento Nález nám rozděluje současnou trestněprávní úpravu na dvě části, před a po nabytím právní moci.

Okresní soud v Liberci dne 24. dubna 2012 předložil Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 289 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, a to pro rozpor s čl. 39 Listiny základních práv a svobod: „, Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“ Ve svém návrhu Okresní soud v Liberci zrekapituloval případ, který je před tímto soudem veden. Uvedl, že v daném případě je množství psychotropní látky rozhodující pro určení trestnosti činu, kdy soud je povinen zjišťovat podle předmětného zákonného ustanovení z nařízení vlády č. 467/2009 Sb., jaké množství látky se považuje za větší než malé. Okresní soud v Liberci ovšem došel k názoru, že předmětné zákonné ustanovení, jehož užití je v dané trestní věci rozhodné pro rozhodování o vině a trestu, je v rozporu s ústavním pořádkem, proto trestní stíhání přerušil a předložil věc Ústavnímu soudu.⁶⁰

Názor, který Okresní soud v Liberci zastával, byl ten, že normou nižší právní síly, než je zákon, nelze stanovit mez, která zakládá trestnost činu. Z čehož vyplývá, že pokud trestní zákoník zmocňuje vládu jako orgán výkonné moci k určení meze trestnosti podzákonnou normou, je pak takové ustanovení zákona v rozporu za zásadou *nullum crimen sine lege*, která

⁵⁹ Nařízení vlády č. 467/2009 Sb.

⁶⁰ Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.

je vyjádřena v čl. 39 Listiny základních práv a svobod. V návrhu bylo dále odkazováno na podobnou situaci, kdy byla určena hranice škody v majetkových věcech přímo v ustanovení trestního zákoníku. A v tomto případě, tzn. při určování množství většího než malého nic nebránilo tomu, aby se užilo stejného postupu.⁶¹

Ústavní soud vyzval i ostatní účastníky řízení, aby se k návrhu vyjádřili. Účastníkem byla Poslanecká sněmovna Parlamentu a Senát Parlamentu. Ve své podstatě se obě komory vyjádřily totožně a zrekapitulovaly, že ustanovení bylo schváleno spolu s návrhem zákona, respektive trestního zákoníku, a toto ustanovení bylo jen výsledkem potřeb praxe ke sjednocení postupů orgánů činných v trestním řízení a nijak se neodchylovalo od postupů užívaných do té doby a toto konkrétní ustanovení nebylo zpochybněno ani jedním z poslanců a ani jedním ze senátorů, nikým nebyla zpochybněna zásada *nullum crimem sine lege* a ani zásada, že sekundární normotvorba slouží k provedení zákona, nikoliv k jeho doplnění.⁶²

Poté, co Ústavní soud zhodnotil aktivní legitimize navrhovatele, tedy Okresního soudu v Liberci, a konformitu přijetí zákonného ustanovení, vyjádřil svoje ústavní východisko, kdy potvrdil, že nařízení vlády může pouze konkretizovat v mezích zákona jeho ustanovení a toto nařízení nemůže v žádném případě vybočit ze zákonných mezí. V závěru svého nálezu Ústavní soud konstatoval, že je potřeba dávat přednost úpravě základních práv a svobod a v České republice není možné směřovat pojem zákon a právo. Ústavodárce svěřil kompetence k vymezení skutkové podstaty trestného činu výhradně zákonu, čímž vyloučil možné užití sekundární úpravy. Předmětné zmocňovací ustanovení nestanovuje vůbec žádná kritéria a proto vláda na jeho základě nic nekonkretizuje, ale skutkové podstaty přímo doplňuje. Považoval-li zákonodárce za důležité přesně definovat množství větší než malé pro účely právní kvalifikace skutkových podstat trestných činů, mohl tak učinit formou zákona a je irelevantní, zda se jednalo o obligatorní či fakultativní znak skutkové podstaty, protože v každém případě se jedná o znak, který je podmínkou trestnosti.⁶³

Závěry a rozhodnutí, ke kterým Ústavní soud došel jsou tedy následující. Ustanovení §289 odst. 2 trestního zákoníku ve slovech „a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů,“ je v rozporu s čl. 39 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 78 Ústavy, a proto je zrušil, a to dnem vyhlášení

⁶¹ Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.

⁶² Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.

⁶³ Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.

nálezu ve Sbírce zákonů, tzn. 23. 8. 2013. Uznal tedy, že není možné, aby trestní zákoník zmocňoval vládu k určení meze trestnosti podzákonou normou, jelikož toto oprávnění nesou pouze soudy na základě dělby moci vyplývající z ústavního pořádku.⁶⁴

4.2.2. Stanovisko Nejvyššího soudu sp. Zn. Tpjn 301/2013 vydané 13. 3. 2014

Zrušením části ustanovení § 289 odst. 2 pozbylo platnost také ustanovení § 2 a příloha č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Tím nastala opět propast v právním posuzování pojmu množství větší než malé. Tento vzniklý problém bylo potřeba co nejdříve odstranit, aby nedošlo k odlišným posuzováním soudů v těchto otázkách. Na potřebu reflektoval Nejvyšší soud, který vydal stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu, aby rozhodovací činnost soudů v otázce výkladu zůstala sjednocena a nebyla tím ohrožena právní jistota občanů.⁶⁵

Návrh na zaujetí stanoviska trestnímu kolegiu Nejvyššího soudu podal předseda trestního kolegia a to z výše zmíněného důvodů. Tímto stanoviskem Nejvyšší soud určil orientační hodnoty pro množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících, a to v tabulkách, které jsou obsaženy v přílohách stanoviska. Orientační hodnoty byly určeny na základě dosavadní soudní praxe a to zejména na základě judikatury nižších soudů. Prahové množství je u všech látek určeno s pomocí stejných objektivních kritérií, u látek s léčebným využitím je horní hranice malého množství stanovena jako sedminásobek průměrné denní dávky, tj. množství na týden při běžných dávkách.⁶⁶

Bylo již zmíněno, že primárně byly orientační hodnoty stanoveny na základě dosavadní soudní praxe, což znamená, že základem pro toto určení bylo právě zrušené nařízení vlády č. 467/2009 SB., ovšem současně se trestní kolegium Nejvyššího soudu zaměřilo i na ty látky, které podléhají trendům a u nichž se zvyšuje význam z hlediska protidrogové politiky České republiky. Těmito látkami jsou marihuana, hašiš, pervitin. Konkrétně u těchto látek jejich „obliba“ v naší zemi stále roste. Dále také Nejvyšší soud ve svém stanovisku konstatoval, že u dalších „oblíbených“ látek, jako je například kokain, heroin, bude situace sledována a nabízí se i teoretická možnost případné úpravy prahového množství u nich. Ostatní omamné látky, psychotropní látky a přípravky je obsahující zůstaly beze změny od dosavadní soudní praxe,

⁶⁴ Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.

⁶⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2013

⁶⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2013

tzn. minimální definované množství jako množství větší než malé zůstalo totožné, jaké bylo ve zrušeném vládním nařízení.⁶⁷

Změny, které nastaly s nabytím právní moci stanoviska Nejvyššího soudu, se týkají prahového množství tří látek – marihuana, hašiš a pervitin. Dosavadní praxe soudů v České republice rozeznávala rozdíl v prahovém množství u marihuany a hašiše, a to i přesto, že u obou těchto látek je účinnou látkou působící na lidský organismus totožná látka THC. Hodnoty, které byly uvedeny ve zrušeném nařízení vlády rozeznávaly rozdíl, zda bylo THC obsaženo v marihuaně, či v hašiši, a to celkem zásadním rozdílem (srov. 1 gram oproti 1,5 gramu THC). Tento rozdíl nebyl nijak zdůvodněn, přestože chemicky a zejména juristicky jde o látku identickou (viz zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách). Trestní kolegium Nejvyššího soudu přiznalo také zvýšenou pozornost látce pervitin, respektive metamfetamin, která je jednou z nejrozšířenějších drog na našem území a zaznamenán byl také významný odklon od komunitní malovýroby k narůstání organizovaných forem komerčních producentských a distribučních struktur. Na základě veškerých relevantních skutečností došlo trestní kolegium Nejvyššího soudu k odchýlení od dosavadní soudní praxe, tzn. k odchýlení od již zrušeného nařízení vlády a snížilo minimální definované množství účinné látky, s čím souvisí i snížení prahového množství (tj. množství většího než malého) ze 2 gramů na 1,5 gramu.⁶⁸

Posledním, čím se muselo trestní kolegium Nejvyššího soudu zabývat, bylo množství větší než malé u jedů. Přestože Ústavní soud nechal v platnosti ustanovení § 1 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. beze změny, zrušil určení jejich množství. Tady se Nejvyšší soud opět přiklonil k dosavadní praxi soudů a stanovil, že za větší než malé se pokládá takové množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví, což znamená, že toto množství zůstalo de facto nezměněno a Nejvyšší soud pouze převzal definici ze zrušené část nařízení vlády.⁶⁹

⁶⁷ Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2013

⁶⁸ Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2013

⁶⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2013

4.3. Rozsah větší, značný a velký

Poslední problematický výklad se týká rozsahu a to rozsahu většího, rozsahu značného a rozsahu velkého, s jejichž existencí Trestní zákoník v ustanovení § 283 počítá v rámci kvalifikovaných skutkových podstat, ze kterých vyplývá i teoretická možnost vyššího trestu pro pachatele. Přestože Trestní zákoník s tímto pojmem počítá, v žádném zákonném a ani podzákonném předpisu opět nenajdeme definici tohoto pojmu. Ze zcela logické posloupnosti můžeme dovodit, že zákonem užívaný pojem v rámci kvalifikované skutkové podstaty bude vyplývat, nebo minimálně souviset s pojmem v základní skutkové podstatě. Není tedy žádným překvapením, že pojem „rozsah“ vychází primárně z definice pojmu množství větší než malé. V českém právním řádu je tedy pro potřeby trestního řízení rozsahem větším chápán desetinásobek množství většího než malého, rozsahem značným desetinásobek většího rozsahu a rozsahem velkým opět desetinásobek značného rozsahu. Desetinásobek a vůbec samotné užití množství většího než malého pro výklad se odvozuje z judikatury, a to z judikatury Nejvyššího soudu. V rámci sjednocení soudního rozhodování a zachování právní jistoty pro občany Nejvyšší soud vydal usnesení, které se ve svém obsahu zabývá právě otázkou, jaký rozsah se dá považovat za větší, značný a velký. Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012 si podrobněji rozebereme dále.

4.3.1. Usnesení Nejvyššího soud 15 Tdo 1003/2012

Usnesení vydal Nejvyšší soud 27. 2. 2013 velkým senátem trestního kolegia ve věci dovolání, které podal obviněný T. D. H. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 9. 2011 sp. zn. 11 To 66/2011 jako soudu odvolávacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Plzni sp. Zn. 2 T 8/2011, podle kterého byl obviněný uznán vinným za zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy (§ 283 odst. 3 trestního zákoníku). Obviněný trestný čin spáchal tím, že převzal určité množství konopí v úmyslu jeho další distribuce dalším osobám. Po podání odvolání k Vrchnímu soudu v Praze bylo rozhodnutí Krajského soudu v Plzni zrušeno ve výroku o trestu odnětí svobody, kdy Vrchní soud snížil obviněnému trest odnětí svobody z původních 9 let na 6 let. I proti rozsudku Vrchního soudu podal obviněný opravný prostředek a to dovolání k Nejvyššímu soudu. Ve svém dovolání obviněný především zpochybnil právní klasifikaci posuzovaného skutku, kdy podle jeho názoru nebyl naplněn znak skutkové podstaty a to zákonný znak spočívající ve spáchání činu „ve

velkém rozsahu“. Obviněný poukazoval obzvláště na skutkové zjištění týkající se množství konopí, se kterým byl zadržen (pro zajímavost 6,9037 kilogramů sušiny konopí obsahující 1,26495 kilogramů účinné látky THC), kdy toto množství podle žádné relevantní judikatury nepostačuje k naplnění znaku vyjádřeného pojmem „velké množství“. Svoje tvrzení opíral o odkazy na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 729/2010⁷⁰ a ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010⁷¹ z nichž současně vyplývá, že za „velký rozsah“ by mělo být považováno minimálně dvacetinásobek „značného rozsahu“, což by v tomto konkrétním případě (respektive u této konkrétní látky) znamenalo více jak 12 kilogramů účinné látky, tzn. téměř dvanáctkrát více než u sebe obviněný při zadržení skutečně měl. Obviněný namítal, že závěr odvolávacího soudu je tedy v rozporu s uvedeným interpretačním pravidlem, a zároveň množství účinné látky, se kterým obviněný nakládal, odpovídá dokonce dolní hranici „značného rozsahu“ určeného stejným způsobem. Podle jeho názoru kromě množství účinné látky, které je při posuzování naplněné znaků skutkové podstaty klíčové, nebyly zjištěny žádné další okolnosti, které by odůvodňovaly důvody použití vyšší trestní sazby. Obviněný přesvědčeně tvrdí, že nedisponoval s drogou po delší dobu, nedistribuoval ji, pouze ji převážel. Dokonce ani jeho případný prospěch by nemohl odpovídat „velkému rozsahu“. V neposlední řadě obviněný připomněl, že v tomto konkrétním případě se jednalo o tzv. lehkou drogu, která je méně škodlivá zdraví, což rovněž snižuje intenzitu hrozící újmy. Obviněný dále poukázal na zcela nedostatečnou a nepřezkoumatelnou argumentaci soudu prvního stupně, ze které vyplývá, že ze zadržené drogy mohlo být uspokojeno velké množství potenciálních konzumentů, jelikož se jednalo o 460-násobek množství většího než malého (určeného nařízením vlády č. 467/2009 Sb.⁷²), a zároveň soud prvního stupně odmítl systematiku uváděnou ve zmiňovaných rozhodnutích Nejvyššího soudu z důvodu, že množství drogy, které by podle nich odpovídalo „velkému rozsahu“, by bylo jen těžko přepravitelné běžným způsobem. Obviněný zde opětovně poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 729/2010, dle kterého zákonodárce zavedením znaku „značný rozsah“ v nové právní úpravě trestního práva hmotného zmírnil podmínky pro trestní postih pachatelů tohoto druhu trestné činnosti. Obviněný nesouhlasil ani s postupem odvolávacího soudu, který mu mimořádně snížil trest odnětí svobody, jelikož měl primárně vzít v úvahu právní kvalifikaci skutku. V závěru obviněný

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 729/2010

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 1337/2010

⁷² Nařízením vlády č. 467/2009 Sb.

navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudky soudů obou nižších stupňů a aby přikázal věc soudu prvního stupně k novému projednání.⁷³

K dovolání se nejprve vyjádřil Nejvyšší státní zástupce, který zejména zdůraznil nutnost odstupňování rozsahu spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku s ohledem na množství příslušné drogy a v této souvislosti odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu v trestních věcech vedených pod sp. zn. 7 Tdo 1137/2010 a sp. zn. 8 Tdo 1103/2011.⁷⁴ Nicméně Nejvyšší státní zástupce nesouhlasil se způsobem, jakým bylo v citovaných rozhodnutích určeno konkrétní množství účinné látky naplňující jednotlivé rozsahy spáchání trestného činu u kvalifikovaných skutkových podstat, protože podle tohoto způsobu by v případě marihuany byl znak spočívající ve spáchání činu „velkého rozsahu“ naplněn teprve množstvím větším než 23 kilogramů účinné látky THC, přičemž by takové množství nepochybně znamenalo naplnění znaku „v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu“ ve smyslu § 283 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku⁷⁵ a tudíž by alternativa uvedená v ustanovení § 283 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku ztrácela praktický význam. Názor Nejvyššího státního zástupce byl tedy takový, že se metoda exponenciálního výpočtu jednotlivých rozsahů, která byla naznačená ve zmíněných rozhodnutích Nejvyššího soudu nedá použít pro posouzení naplněný znaku „velkého rozsahu“. V souvislosti s tvrzením také připomněl, že v tomto konkrétním případě bylo při zadržení zajištěno 6,9 kilogramů sušiny konopí ve velmi vysoké kvalitě s průměrným obsahem před 19% účinné látky THC v sušině, přičemž při posuzování množství většího než malého se počítá s obsahem účinné látky 10%. Nejvyšší státní zástupce zhodnotil, že soudy nižších stupňů správně dovodily, že tyto další okolnosti případu odůvodňují závěr, že obviněný spáchal posuzovaný trestný čin „ve velkém rozsahu“, tudíž napadené rozhodnutí není zatíženo hmotně právní vadou spočívající v nesprávné právní kvalifikaci a navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného odmítl jako zjevně neopodstatněné. Trestní věc byla přidělena k rozhodnutí o dovolání jednomu ze senátů trestního kolegia Nejvyššího soudu, který usnesením rozhodl o postoupení věci velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, poněvadž senát se neztotožnil s právním názorem o stanovení rozsahu spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283 trestního zákoníku) za použití určitého násobku množství většího než malého takových látek

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu 8 Tdo 1103/2011

⁷⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

jiného senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu vyjádřeným v usneseních ze dne 11. 8. 2010, sp. Zn. 7 Tdo 729/2010 a ze dne 24. 11. 2010, sp. Zn. 7 Tdo 1337/2010, na něž odkazoval sám obviněný v podaném dovolání.⁷⁶

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „Nejvyšší soud“) zjistil, zdali bylo dovolání podáno oprávněnou osobou, prostřednictvím obhájce, ve stanové lhůtě, zdali je jeho podání přípustné a zdali obsahuje stanovené náležitosti. Důvod, pro který bylo dovolání podáno, byl shledán zákonným, námitky obviněného sice odpovídají uplatnění dovolovacímu důvodu, Nejvyšší soud je ovšem shledal za neopodstatněné.⁷⁷ Stěžejní, jak pro vydané usnesení, tak pro následnou rozhodovací činnost soudů, bylo ovšem odůvodnění těchto tvrzení a vytyčení mezí pro jednotlivé rozsahy.

Zpočátku Nejvyšší soud obecně uvádí, že pro spáchání trestného činu § 283 odst. 1 trestního zákoníku, tzn. pro naplnění znaků základní skutkové podstaty, se nevyžaduje žádný rozsah činu ani konkrétní množství omamné nebo psychotropní látky či dalších uvedených látek. Přísnější postih hrozí pachateli, který svým chováním naplní znaky kvalifikované skutkové podstaty, tzn. spáchá takový čin „ve značném rozsahu“, nebo „ve větším rozsahu“ vůči dítěti nebo „v množství větším než malém“ vůči dítěti mladšímu patnácti let. Ještě přísnější postih hrozí pak pachateli, který takový čin spáchá „ve velkém rozsahu“ nebo „ve větším rozsahu“ vůči dítěti mladšímu patnácti let.⁷⁸ Z této zákonné dikce lze minimálně určit odstupňování rozsahu, o kterém zákon hovoří.

Pro úplnost celé situace Nejvyšší soud připomněl, že stará úprava trestního práva hmotného rozlišovala pouze dva pojmy „množství větší než malé“ a spáchání činu „ve větším rozsahu“. Tyto pojmy, respektive znaky, trestní zákon ani jiné obecně závazné právní předpisy nedefinoval a jejich výklad se v soudní praxi ustálil na podkladě pokynů, které vydala nejvyšší státní zástupkyně pod č. 2/2006 a č. 1/2008 Sbírky pokynů obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství a to za účelem sjednocení postupu státních zástupců při postihu tzv. drogových trestných činů. Stanovení množství drog rozhodných pro naplnění zmíněných zákonných pojmů nebylo pro soudy nikterak závazné, avšak soudy v zásadě takové vymezení akceptovaly, jelikož se opíralo o poznatky lékařské vědy týkající se vlivu drog na lidský organismus a o

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

⁷⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

mezinárodní zkušenosti. Nicméně s novou trestněprávní úpravou obsaženou v trestním zákoníku tento postup již není použitelný.⁷⁹

Nejvyšší soud znovu přednesl zmíněnou problematiku § 283 trestního zákoníku v rámci rozlišování tří základních pojmů vyjadřující rozsah spáchání tohoto činu jako okolnosti, které podmiňují použití přísnější trestní sazby. Trestní zákoník zmíněné pojmy charakterizující rozsah činu nijak nevymezuje, a proto je tedy na podzákoných aktech, aby pro účely trestního zákoníku stanovily, co se za těmito pojmy přesně skrývá. Co se týče „množství většího než malého“ bylo již výše zmíněno, že trestní zákoník nejprve odkazoval na nařízení vlády (a později, po zrušení účinnosti tohoto nařízení, byla tato otázka upravena Stanoviskem Nejvyššího soudu). Nicméně Nejvyšší soud ve svém ustanovení objasnil, že tímto postupem lze dospět k závěru, zda byl naplněn zákonný znak spočívající v „množstvím větším než malém“, ale nikoliv již další znaky vyžadující rozsah spáchání trestného činu v rámci kvalifikované skutkové podstaty.

S přihlédnutím k dřívějším usnesením Nejvyšší soud dospěl k názoru, že pro závěr o naplnění znaků spočívajících ve spáchání trestného činu „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“ může být dostatečným východiskem určitý násobek takového množství omamné látky, psychotropní látky nebo přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, které je podle nařízení vlády (a později podle stanoviska Nejvyššího soudu) označeno jako „množství větší než malé“. Vzhledem ke svým dosavadním usnesením a praxi při určování „většího rozsahu“ podle staré právní úpravy (tzn. starého trestního zákoníku, zákon č. 140/1961 Sb.) neshledal Nejvyšší soud důvody k tomu, aby se odklonil od zmíněné praxe, zejména když není k dispozici žádné jiné spolehlivé vodítko, které by umožnilo lépe kvantifikovat jednotlivé rozsahy spáchání tohoto trestného činu.⁸⁰

Nadále Nejvyšší soud přiznává, že množství drog, které pachatel vyrobil nebo s nimiž dále nakládal způsobem v § 283 trestního zákoníku, je i nadále rozhodujícím hlediskem pro stanovení rozsahu spáchání tohoto trestného činu a množství drogy vymezené jako „množství větší než malé“ zároveň vyjadřuje odlišnou povahu, účinnost a škodlivost jednotlivých omamných a psychotropních látek a přípravků je obsahujících, a tím umožňuje dostatečně diferencovat i stanovení konkrétního rozsahu spáchaného trestného činu ve vztahu k jednotlivým drogám. Co se týče násobku „množství většího než malého“, který by bylo

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

vhodné zvolit, považuje Nejvyšší soud desetinásobek za přiměřený k vyjádření rozdílu mezi uvedenými pojmy. Přiměřený k tomu, aby tím byla plynule, s odpovídajícím odstupem a dostatečně diferencovaně vystižená gradace těchto znaků charakterizujících rozsah spáchání činu a tím i jeho závažnost. Nejvyšší soud je názoru, že takový násobek zároveň umožní náležitě a s potřebnou mírou individualizace postihnout všechny obvyklé případy, které se v praxi vyskytují. Postihnout tyto případy bude podle této metody možné tak, aniž by na jedné straně zbytečně oslaboval trestněprávní ochranu společnosti před rozsáhlejšími trestnými činy, nebo na straně druhé přepínal trestní represi u méně závažných činů. Z pohledu praxe to znamená, aby například nebyl požadavek na tak velké množství drogy, jež nebývá běžné, nebo naopak zbytečně zpříšňoval trestní sazby tam, kde by jinak bylo možné využít alternativní řešení trestní věci. Konkrétně to znamená, že „větším rozsahem“ je desetinásobek „množství většího než malého“, „značným rozsahem“ je desetinásobek takto určeného většího rozsahu a „velkým rozsahem“ je pak desetinásobek takto určeného značného rozsahu. Tento užitý způsob násobku je v souladu i s tím, jak samotný trestní zákoník stanovil relace mezi obdobnými kvalifikačními znaky spočívajícími ve výše škody, prospěchu, hodnoty věci nebo jiné majetkové hodnoty a nákladů na odstranění následků poškození životního prostředí. I těchto případech zákon používá, pokud jde o jejich výši, hranici, která je výslovně vymezena vždy jako desetinásobek výše rozhodné pro naplnění předchozího pojmu (viz § 138 odst. 1 trestního zákoníku, pojmy „nikoli nepatrná“, „větší“, „značná“ a „velkého rozsahu“⁸¹).⁸²

Daný rozsah (větší, značný, velký) spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy § 283 trestního zákoníku nicméně nelze redukovat jen na množství příslušné drogy, respektive množství účinné látky, kterou pachatel nelegálně vyrobil nebo s níž dále nakládal (dovezl, vyvezl, provezl nabídl, zprostředkoval, prodal, atd.), jelikož samotný trestní zákoník rozlišuje mezi pojmy „rozsah“ a „množství“ (viz § 283 odst. 2 písm. c), d), odst. 3 c), d) trestního zákoníku oproti § 283 odst. 2 písm. d⁸³). Proto Nejvyšší soud připouští, že v konkrétním případě je možné, aby byl příslušný zákonný znak (kvalifikační znak), který podmiňuje použití přísnější právní kvalifikace a vyjadřuje rozsah spáchání trestného činu, naplněn i tehdy, pokud pachatel vyrobil, dovezl, vyvezl, provezl, nabídl nebo jinak nakládal s takovým množstvím drogy, které sice neodpovídá celému výše uvedenému desetinásobku požadovaného množství, nicméně se mu dostatečně

⁸¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

⁸³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

přibližuje, nebo v opačném případě nemusí být tento zákonný znak naplněn, i přesto že množství jen nevýrazně přesáhlo stanovený desetinásobek rozhodný pro daný rozsah. Závěry, které vyplývají z dosavadní judikatury Nejvyššího soudu, jsou i nadále použitelné, jelikož naplnění znaku spočívajícího ve spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve větším rozsahu, značném rozsahu nebo ve velkém rozsahu je nutné opřít samozřejmě především o množství omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího takovou látku, prekursor nebo jed, s nímž pachatel nakládal způsobem předpokládaným trestním zákoníkem, ovšem i s ohledem na druh a kvalitu takové látky. Současně je potřeba brát zřetel a podřídně respektovat další okolnosti, za nichž byl takový čin spáchán. Zejména je potřeba přihlížet na způsob, jakým pachatel nakládal s uvedenými látkami, dobu, po kterou tak činil, počet osob, kterým je např. opatřil, prodal, nabízel nebo pro ně přechovával, výši peněžní částky, kterou za jejich prodej získal, případně i jiné skutečnosti.⁸⁴

Dále Nejvyšší soud shrnul svoje závěry, ze kterých mimo jiné tedy vyplývá, že skutková podstata trestného činu podle § 283 trestního zákoníku dopadá na všechny omamné a psychotropní látky, které se od sebe navzájem liší co do povahy tak i účinků, a v důsledku toho nelze pro všechny tyto látky stanovit společnou hranici nebo konkretizovat jednotlivé rozsahy, avšak je nutné každý z těchto rozsahů vymezit individuálně. Zmíněné rozlišení je potřeba odvíjet od množství omamných a psychotropních látek stanovených jako množství větší než malé. Je nutné rovněž zdůraznit, že při stanovení každého z jednotlivých rozsahů trestného činu je potřeba zabývat se i jejich kvalifikačními stupni (větší, značný, velký rozsah), které je třeba oddělit podle jejich vzájemné proporcionality a společenské škodlivosti vyjádřené sazbami trestu odnětí svobody u těchto zvláště přitěžujících okolností. Z toho všeho tedy jednoznačně vyplývá, že při posuzování naplnění znaků skutkové podstaty podle ustanovení § 283 a jeho jednotlivých odstavců, písmen, je potřeba přihlížet nejen ke konkrétnímu množství, ale v první řadě i ke kvalitě omamné nebo psychotropní látky, a dále i k dalším okolnostem spáchání činu, jako například k výši peněžní částky, kterou za takto vyráběnou, nebo distribuovanou, atd. pachatel buď utržit chtěl či mohl, z délky doby, po niž pachatel neoprávněně nakládal s uvedenými látkami, případně z okruhu osob, pro které byly tyto látky určeny. Současně je potřeba zohlednit ještě i další okolnosti, a to například okolnosti, za nichž byl čin spáchán, tzn. primárně způsob, jakým pachatel nakládal s uvedenými látkami, intenzitu újmy, která hrozila nebo skutečně nastala u konzumentů vyrobených či distribuovaných drog, samozřejmě

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

případně také jiné, další okolnosti. Díky tomu je možné, že v konkrétním případě, i přestože množství drog, které bylo vyrobeno nebo s nímž pachatel jinak nakládal, zcela neodpovídá příslušnému desetinásobku podle zmíněných požadavků na jednotlivé rozsahy není vyloučeno dovodit s ohledem na další zmíněné okolnosti, které zdůrazňuje judikatura Nejvyššího soudu (dále např. rozhodnutí pod č. 1/2006, č. 12/2011 Sb. rozh. tr. kolegia) naplnění příslušného znaku podmiňujícího použití vyšší trestní sazby a spočívajícího ve spáchání tohoto trestného činu v určitém rozsahu (větším, značném, velkém).⁸⁵

Nejvyšší soud zdůrazňuje, že pokud jde o množství omamné nebo psychotropní látky, od jehož násobku se odvíjí možnost naplnění znaků charakterizujících jednotlivé rozsahy spáchání trestného činu ve smyslu § 283, násobek množství účinné látky vymezeného jako množství větší než malé ve smyslu nařízení vlády č. 467/2009 Sb. (později ve smyslu stanoviska Nejvyššího soudu). Výjimkou jsou pouze případy, ve kterých nelze zjistit přesné množství účinné látky (např. omamná nebo psychotropní látka byla již spotřebována svými konzumenty), kdy tedy lze vycházet z celkového množství drogy, kterou pachatel neoprávněně vyrobil, dovezl, vyvezl, provezl, nabídl, atd., nejsou-li pochybnosti o tom, že pachatel vyrobil nebo jinak nakládal s drogou v její obvyklé kvalitě.⁸⁶

V tomto konkrétní případě bylo podané dovolání Nejvyšším soudem zamítnuto a to z důvodu neopodstatněných námitek obviněného. Přestože množství, se kterým obviněný nakládal neodpovídalo desetinásobku „značného množství“, uznal Nejvyšší soud právní kvalifikace soudů nižšího stupně „ve velkém rozsahu“ za správnou a to právě s přihlédnutím k dalším okolnostem případu. Nejen že zmíněná droga měla poměrně značnou kvalitu (téměř dvojnásobek účinné látky THC než je průměrné), ale také okolnosti, že obviněný tak činil po delší dobu, množství postačovalo k použití pro velký počet konzumentů. Dalšími okolnostmi opravňující použití vyšší právní kvalifikace bylo jednání pachatele v rámci organizované skupiny v součinnosti s dalšími osobami, což nasvědčuje faktu, že se v případě obviněného nejednalo jen o pouhého drobného prodejce drog. Všechny tyto skutečnosti umožňují soudu učinit závěr, že i když zmíněné množství nedosahovalo celého desetinásobku množství účinné látky stanoveného pro „značný rozsah“ (tj. 1, 5 kilogramů účinné látky THC, zatímco v tomto konkrétním případě šlo 1, 264 95 kilogramů účinné látky THC), obviněný přesto spáchal trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy „ve

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

velkém rozsahu“. Navíc všechny okolnosti, kterými obviněný argumentoval ve svůj prospěch v rámci podaného dovolání, byly zohledněny odvolávacím soudem a to tím, že byl obviněnému mimořádně snížen trest odnětí svobody a byl mu vyměřen uložený trest odnětí svobody pod dolní hranice zákonem stanovené trestní sazby (podle ustanovené § 58 odst. 1 trestního zákoníku)⁸⁷. Z toho důvodu neshledal Nejvyšší soud námitky obviněného za opodstatněné a dovolání odmítl.⁸⁸

Toto usnesení Nejvyššího soudu se stalo těžištěm při určování rozsahu spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látky a s jedy podle ustanovení § 283 trestního zákoníku. Právě pro důležitost sjednocení výkladu znaků jednotlivých rozsahů (většího, značného a velkého) bylo toto usnesení vydáno velkým senátem trestního kolegia Nejvyššího soudu. Sjednocením výkladu pojmu „množství větší než malé“ byla dostatečně vyjádřena odlišná povaha, účinnost a škodlivost jednotlivých látek a právě proto se může (a stalo) vodítkem pro určení rozsahu. Nejvyšší soud se nechal vést praxí a návod pro objasnění pojmu převzal z Pokynu obecné povahy Nejvyššího státního zástupce, kterého se používalo za účinnosti starého Trestního zákoníku a kterého se nedalo použít i při výkladu dle nového Trestního zákoníku a to z důvodu rozlišnosti pojmů zákony užívanými. Z pokynu Nejvyššího státního zástupce vyplývalo, že pro určení rozsahu je vhodné použít násobek množství většího než malého a Nejvyšší soud shledal desetinásobek za přiměřený k vyjádření rozdílu rozsahů, vzhledem k tomu že Trestní zákoník přesně takového násobku užívá při určení relace mezi obdobnými kvalifikačními znaky (viz § 138 trestního zákoníku, např. výše škody, prospěchu hodnoty věci nebo jiné majetkové hodnoty). Neméně důležitým právním názor, který vychází právě z usnesení Nejvyššího soudu, je rozdílnost pojmů rozsah a množství, respektive konstatování, že pro dikci zákona rozsah není množství. Právě díky této rozdílnosti není vyloučeno užití přísnější právní kvalifikace i v případech, neodpovídá-li množství přesně desetinásobku, jen se mu pouze přiblížilo, nebo naopak nemusí být tento znak naplněn, přesáhlo-li desetinásobek jen nevýrazně. Primárně důležité je množství s ohledem nejen na druh, ale i kvalitu účinné látky, ovšem potřeba zohlednit je i u okolností trestného činu. Na úplný závěr je potřeba ještě zmínit, že v tomto usnesení Nejvyšší soud přiznává nařízení vlády č. 467/2009 Sb. oprávnění při určování množství většího než malého u jednotlivých druhů látek, která pozbylo účinnosti k 22. 8. 2013, nicméně stanovisko Nejvyššího soudu, kterým se nyní řídí soudní praxe při určování právě množství většího než malého u omamných a

⁸⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

psychotropních látek, přiznalo význam při určování rozsahu právě usnesení Nejvyššího soudu
15 Tdo 1003/2012.

5. Právní úprava de lege ferenda

Boj s protidrogovou kriminalitou, stejně jako boj s nelegálním obchodováním s omamnými a psychotropními látkami, včetně prekursorů, je v současné době stále důležitým a ne zcela vyřešeným problémem dnešního světa. S celkovým pokročilým vývojem ve všech oblastech je na trh přiváděno stále více a více látek, které se buď sami o sobě stávají omamnou či psychotropní látkou, nebo se minimálně stanou prekursorem pro výrobu některé z těchto látek. S ohledem na tato fakta lze očekávat, že v zájmu účinnějšího protidrogového boje a také v zájmu účinnějšího boje s drogovou kriminalitou budou přijaty další kroky i v právní rovině.

Jedním z takových předpokládaných kroků by mohla být další úprava seznamů těchto látek, avšak nyní není myšleno rozšíření těchto seznamů o nějakou konkrétní látku. Právní úprava by se mohla změnit tím, že by za omamnou a psychotropní látku (ale i za prekursor nebo jed) mohla být považována kterákoliv látka, která je schopna negativně ovlivnit psychiku pachatele a snížit jeho reakční a rozumové schopnosti, i když by tato látka nebyla uvedena v seznamu omamných a psychotropních látek, jedů nebo prekursorů. To znamená, že by bylo možné trestně stíhat za drogové trestné činy i v případech, že by pachatel při jeho činnosti (nedovolené výrobě, nebo jiném nakládání) manipuloval s látkou, která by do té doby nebyla na takový seznam zařazena. Samozřejmě by se dalo předpokládat, že pokud by během trestního stíhání byly prokázány takové účinky dané konkrétní látky, byla by tato látka na seznam zařazena. Účelem této změny by bylo vytvoření takové právní úpravy, která by obsahovala všechny omamné a psychotropní látky, bez ohledu na fakt, zda je či není zařazena na seznam těchto látek, tzn. bez ohledu na to, zda je či není taková látka známa v době ustanovení těchto seznamů. Z toho vyplývá, že by bylo možné stíhat pro trestné činy nedovolené výroby a další drogové činy výrazně širší okruh osob, které nedovoleně vyrábějí (nebo jinak zacházejí) s látkami, které jsou schopny vyvolat u člověka závislost na jejich účincích, a to jak psychickou, tak fyzickou, pokud nejsou využívány k lékařským účelům. Přijetí takové úpravy by bylo zároveň v souladu například s Jednotnou úmluvou o omamných látkách, které ve své ustanovení umožňuje smluvním stranám přijetí přísnějších opatření vůči osobám zneužívajících takových látek, nežli jsou stanoveny v Úmluvě.

Druhým možným krokem je přesný opak prvního zmíněného, a to je legalizace nebo dekriminlizace. Legalizace v oblasti drog je nejčastěji otevíranou diskuzí v této oblasti. Zastánci legalizace se snaží přesvědčit společenské prostředí, stejně jako politickou scénu o

tom, že v historii máme základy proto, aby tyto látky byly zlegalizovány, zničil se tím černý trh a nelegální obchodování, a to všechno bez většího nárůstu užívání těchto látek. Zastánci uvádějí především šest možných strategií pro legalizaci drog, a to: legalizace držení a užívání nebezpečných drog, spíše dekriminlizovat než plně legalizovat, požadovat předpis od lékaře, prodej drogy ve státních obchodech, povolení prodeje v soukromých podnicích s jistými omezeními (zákaz prodeje mladistvým, v automatech), povolení neomezeného prodeje. Pro všechny tyto strategie existuje několik relevantních důvodů zastávající jak názor pro, tak i proti, nicméně v posledních letech je vidět, že současná společnost se k této cestě v rámci boje proti drogám a drogové kriminalitě spíše ubírá. V České republice došlo přijetím „nového“ trestního zákoníku ke zlegalizování držení, respektive užívání drog. Díky stanovení množství většího než malého, není trestné držet, tzn. užívat drogu, pokud u sebe dotyčná osoba nebude mít množství větší, než odpovídá stanovenému, pro svoji potřebu. Dalším krokem k legalizaci bylo oddělení pěstování rostlin obsahujících omamné nebo psychotropní látky od nedovolené výroby a jiného nakládání s takovými látkami. Dále také zlegalizování technického konopí a užívání konopí k lékařským účelům. Po prostudování možností legalizace drog, stejně jako argumentace zastánců i odpůrců jednotlivých strategií, si myslím, že lze předpokládat, že v rámci boje s obchodováním a drogovou kriminalitou poroste počet případů, které se budou stávat tzv. výjimkou z pravidla. Tudíž se domnívám, že bude docházet k dekriminlizaci, až postupně legalizaci jednotlivých látek, které lze řadit mezi tzv. lehké drogy. První takovou omamnou nebo psychotropní látkou, u které by se dala předpokládat její postupná dekriminlizace, je zajisté marihuana, i tento proces již v České republice postupně začal. Prvním krokem bylo oddělení trestných činů nedovolené výroby a jiného nakládání od nedovoleného pěstování, dalším bylo zlegalizování pěstování technického konopí a konopí pěstovaného pro lékařské účely. Proces mírnějšího postihu u tzv. měkkých drog dává zároveň větší prostor ke zpřísnění podmínek v rámci tzv. tvrdých drog, stejně jako k jejich samotnému monitorování a boji proti takovým látkám a trestání pachatelů, kteří páchají drogové trestné činy prostřednictvím takových látek.

Hlavní otázkou v rámci možné právní úpravy v této oblasti ovšem stále zůstává, kam se bude posouvat černý trh s omamnými a psychotropními látkami, jaké nové látky se na trhu objeví a případně jaké zločinecké organizované skupiny se podaří odhalit nejen na území České republiky, ale pochopitelně v rámci celého mezinárodního obchodního trhu.

6. Závěr

Drogová problematika a s ní spojená trestněprávní úprava byla řešena od vzniku Československé republiky nejen na našem území, ale primárně na poli mezinárodním. Naše země se prakticky zavázala ke všem mezinárodním dohodám, kterými se řešily omamné látky, psychotropní látky, atd., nebo i obchodování a sledování těchto látek. Zpočátku byl na našem území boj proti těmto látkám podceněn a proto není divu, že v tehdejší Československu se rozšířily ty látky, které byly v té době moderní a dostaly se do Evropy, v první řadě kokain. Právní úprava v té době byla poměrně benevolentní, přestože byla v souladu s mezinárodními dohodami závaznými pro Československou republiku, umožňovala pachatelům páchat drogovou nezákonnou činnost bez větších obtíží. Svými činy pachatelé nepáchali trestné činy, nýbrž jen přestupky za poněkud mírné tresty, což vedlo k časté recidivě. Tento problém byl vyřešen až před začátkem druhé světové války, kdy došlo k novelizaci trestního zákona a přeměnění přestupků na přečiny a zločiny a s tím spojené i zpřísnění trestů.

V období po druhé světové válce až do vzniku samostatné České republiky nebylo toto téma politiky nijak otevíráno ani diskutováno. Československo se dále připojovalo k dojednaným mezinárodním úmluvám. Mezi nejdůležitější patří bezesporu Jednotná úmluva o omamných látkách a koncem 80. let podepsaná Úmluva o psychotropních látkách. Tyto dvě úmluvy se v rámci boje proti drogám staly jednoznačně klíčové a Česká republika je jimi vázána dodnes. V Československu nejen že toto téma byla jakýmsi tabu, ale dalo by se říci, že se nedělo, že drogová kriminalita na našem území neexistuje, že drogy nejsou nijak rozšířené. A proto Jednotná úmluva o omamných látkách byla vyhlášena až několik let po jejím podepsání. I přes tento politický postoj k drogové problematice bylo za tu dobu přijatou několik zákonů, které řešily např. samotné zneužívání drog jako nezákonné, atd., ale také byly drogové trestné činy ustanoveny v trestních zákonech. Poslední přijatý trestní zákon, i když byl několikrát novelizován a některé novely se týkaly i ustanovení o nedovolené výrobě i jiném nakládání s těmito látkami, zůstal v platnosti ještě dlouho po rozdělení Československa.

Současná právní úprava s sebou přinesla několik problematických pojmů, které v žádném právním předpise nenajdeme definovány. Největší roli ve výkladu sehrál Nejvyšší soud, ať už z vlastní iniciativy, nebo na základě nálezu Ústavního soudu, nicméně jeho usnesení a stanoviska hrají zásadní roli v rámci sjednocení rozhodnutí soudů nižších instancí. Největším dosavadním zlomem bylo vydání nálezu Ústavního soudu, kterým zrušil nařízení vlády, které

určovalo množství větší než malé u omamných a psychotropních látek. Tímto nálezem se celý výklad v rámci nedovolené výroby a jiného nakládání s těmito látkami tzv. zhroutil jako domeček z karet. Právě v té době bylo velmi podstatné, aby Nejvyšší soud zakročil a vydal svoje stanovisko, aby soudy věděly, o co se mají při svých rozhodnutích opírat, z čeho mají vycházet. Nejvyšší soud toho stanovisko trestního kolegia vydal a to je nyní jednoznačně hlavním opěrným bodem, na který ve svých rozsudcích odkazují soudy nižší instance. Problém definování dalších nejasných pojmů byl vyřešen obdobně a vždy se při jejich posuzování odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu.

Do budoucna je dle mého názoru možnost pouze dvou posunů, a to buď k přísnějšímu řešení, nebo naopak k mírnějšímu. První možností je, že státy v rámci mezinárodní dohody zpřísní vymezení pojmů omamné a psychotropní látky, což by znamenalo, že za takové látky by se považovaly všechny látky, které jsou schopny ovlivnit duševní i fyzický stav člověka, mají na jeho organismus škodlivý účinek a při jeho užití ovlivňují jeho úsudek. Takové látky by nemusely být řazeny na seznam omamných nebo psychotropních látek, jako je tomu doposud, ale stačilo by tento jejich účinek odborně prokázat. Druhou možností vývoje protidrogové politiky, jakožto i protidrogové právní úpravy, je dekriminlizování některých látek, respektive měkkých drog, až případně legalizování. Důvodem tohoto postoje by bylo, že by bylo možné zkvalitnit dozor nad zneužíváním a výrobou ostatních látek, tzn. tvrdých drog. Významným bodem bude v roce 2020 vyhodnocení protidrogové politiky EU a přijetí nového plánu protidrogového boje. Podle mého názoru z dosavadního postoje světové i vnitrostátní politiky lze spíše očekávat příklonění se k druhé možnosti. Je pravděpodobné, že se bude stále více zmírňovat zneužívání látek jako je například marihuana, aby se zefektivnil boj s tvrdými drogami.

Svoji práci jsem chtěla vytvořit ucelený přehled vývoje zákonné úpravy nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, se zaměřením právě na drogy (tzn. omamné a psychotropní látky). Myslím si, že se podařilo ukázat na vývoji mezinárodním právu, jak se pohled na tuto problematiku vyvíjel. Zároveň je zachycen odraz mezinárodních předpisů v právním řádu Československa a později i Česka. Dále je také možné sledovat prolnutí evropského práva, kterým je Česká republika od roku 2004 vázána, do současné právní úpravy. Nejobtížnější je ovšem současná úprava a s ní vyvstálé problémy. Nicméně doufám, že i tento výklad se mi podařilo objasnit a vysvětlit. Podle mého názoru se podařilo naplnit cíle, které jsem si na samotném počátku stanovila.

Při zpracovávání tématu a vypracovávání mojí práce jsem dospěla k názoru, že bude lepší vynechat část komparace české právní úpravy se slovenskou právní úpravou. Prvním důvodem pro toto rozhodnutí byl rozsah práce, který je stanoven pro diplomovou práci a který bych přidáním této kapitoly zcela jistě přesáhla. Dalším důvodem je fakt, že v tomto měřítku je práce uceleným výkladem právní úpravy nedovolené výroby a jiného nakládání v rámci České republiky a předcházejícího vývoje. Díky tomu se domnívám, že se tato práce může stát dobrým odrazovým můstkem pro její případné rozšíření při dalším navazujícím studiu, kdy si myslím, že by bylo vhodnější zařadit právě zmíněnou komparaci.

Seznam zdrojů

Literatura

Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. *Evropská zpráva o drogách 2017: Trendy a vývoj*. Lisabon, 2017. ISBN 978-92-9497-099-2

Mahdalíčková, Jana. *Víme o drogách všechno?* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4

Nožina, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X

Právní předpisy

Zákon č. 29/1938 Sb. z. a n., opiový zákon

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 63/1956 Sb., trestní zákon

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Zákon č. 87/1948 Sb., o potírání alkoholismu

Zákon č. 120/1962 Sb., o boji proti alkoholismu

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 159/1923 Sb. z. a n., o Mezinárodní opiové konvenci

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

Mezinárodní právní předpisy

Druhá mezinárodní opiová konvence, vyhlášena ve Sbírce zákonů a nařízení č. 147/1927 Sb. z. a n.

Mezinárodní opiová konvence, vyhlášena ve Sbírce zákonů a nařízení č. 159/1922 Sb. z. a n.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1258/2013 ze dne 20. 11. 2013, kterým se mění nařízení (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. 2. 2004 o prekursorech drog

Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. 7. 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1011 ze dne 24. dubna 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi, a kterým se zrušuje nařízení Komise (ES) č. 1277/2005

Nařízení Komise v přenesení pravomoci (EU) 2016/1443 ze dne 29. 6. 2016, který se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 a nařízení Rady (ES) č. 111/ 2005

Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. 12. 2004, který se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi

Lake Success Protocol 1946

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/1013 ze dne 25. června 2015, kterým se stanoví pravidla týkající se nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Unií a třetími zeměmi

Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuci omamných látek, vyhláška č. 173/1933 Sb. z. a n.

Judikatura

Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.

Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2013

Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 729/2010

Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 1337/2010

Usnesení Nejvyššího soudu 8 Tdo 1103/2011

Usnesení Nejvyššího soudu 15 Tdo 1003/2012

Nařízení

Ministerstvo spravedlnosti, č. 1711/33-12, Podloudný obchod omamnými jedy, v Praze dne 1. 3. 1933, Státní ústřední archiv, Praha

Nařízení vlády č. 467/2009 Sb.

Nařízení ministerstva spravedlnosti č. 118/1950 Sb. a č. 54/1955 Sb.

Věstník Evropské unie č. 2012/C 402/01, Protidrogová strategie EU (2013-2020)

Vládní nařízení č. 56/1967 Sb. O jedech a jiných látkách škodlivých zdrav

Vyhláška č. 471/1965 Sb., vyhláška ministerstva zahraničních věcí o Jednotné úmluvě o omamných látkách

Vyhláška č. 62/1989 Sb., vyhláška ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o psychotropních látkách

Internetové zdroje

Prekursory drog (<https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredi/Stranky/prekursory.aspx>, 15. 2. 2018)

English summary

This master's thesis is devoted to the topic of illicit manufacture and other handling of narcotic and psychotropic substances and toxins in the wording of Section 283 of the Criminal Code.

The introduction of the thesis contains definition of concepts, definition of narcotic and psychotropic substances and poison and determination of the goal of the whole diploma thesis. The main objective is to provide a comprehensive overview of development in the legal concept of illicit manufacture and other handling of these substances. A separate chapter is devoted to the historical development of drug crime in the international field up to the present time, both in the framework of international and European laws. Following the historical development of criminal law since the establishment of the Czechoslovak Republic (ie from 1918) until the adoption of the Criminal Code. The law *de lege lata*, mentioned above, is described and explained. the current legislation of the Czech Republic, its problems and shortcomings, using the case law of the Czech courts, where the deficiencies are best visible. The last chapter outlines the legal *de lege ferenda*, providing solutions of the current problem. At the end of the thesis all information are summarized and the aim of thesis is evaluated.